

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 059 (7227)

**Böyük Qayıdış: Sarıcalı
əzəli sakinlərini qarşıladı**

7

Prezident İlham Əliyev Türkiyədə işgüzar səfərdədir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev
Türkiyə Respublikasının Prezidenti
Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dəvəti ilə 4-cü
Antalya Diplomatik Forumunda iştirak
etmək üçün aprelin 10-da Türkiyəyə işgü-

zar səfərə gəlib. Antalya Beynəlxalq Hava
Limanında Prezident İlham Əliyevi və
birinci xanım Mehriban Əliyevanı Antalya
şəhərinin valisi Hulusi Şahin və digər rəsmi
şəxslər qarşıyıblar.

Ermənilər üçün qorxunc sayılan QLOBAL TƏHLÜKƏ

**"Serial"
xəstəliyi**

5

"Universitetlər bir sahə üzrə
həddindən artıq işçi qüvvəsi hazırlayır"

11

Biz hara gedirik?

12

**Parkinson:
60 yaşdan
sonra...**

15

**Avropa
soyuqdan
donmamaq
üçün Bakıya
sarılır...**

6

Azərbaycan-Türkiyə: sarsılmaz qardaşlıq!

Beynəlxalq birliyin ən fəal üzvlərindən olan Azərbaycan regionda və dünyada mehriban qonşuluq siyasəti yürüdərək, böyük dövlətlərlə, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığı daha da möhkəmləndirir. Azərbaycan beynəlxalq aləmdə sülhsevər, demokratik prinsiplərin inkişafına xüsusi önəm verən, irimiqyaslı infrastruktur layihələrin reallaşdırılmasında zəngin təcrübəsi olan bir ölkə kimi tanınır.

Beynəlxalq aləmdə böyük nüfuz sahibi olan Türkiyə-Azərbaycan birliyi sarsılmazdır. Əlbəttə ki, Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri sarsılmaz dostluq və qardaşlığa söykənir, uğurla davam etdirilir. Əsrlər boyu Azərbaycan və Türkiyə həmişə bir-birinə dəstək olmuş, sıx əməkdaşlıq etmişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə Azərbaycanda siyasi hakimiyyətdə qayıdışından sonra dövlətlərarası əlaqələrin artmasına, əməkdaşlığın genişlənməsinə xüsusi diqqət yetirilmişdir. Türkiyə Azərbaycan müstəqilliyini tanıyan ilk ölkə olub. Ölkələrimiz arasında siyasi və iqtisadi sahədə dərin əməkdaşlıq qurulub. Türkiyə ölkəmizin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə olan dəstəyini, xüsusilə keçmiş Qarabağ münaqişəsi zamanı açıq şəkildə nümayiş etdirib.

"Bir millət, iki dövlət", - deyən Ulu Öndər Heydər Əliyevin dövlətlərarası yaratdığı qardaşlıq münasibətləri bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən çox yüksək səviyyədə davam etdirilir. Əlbəttə ki, son illərdə Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri ən yüksək pilləyə - müttəfiqlik səviyyəsinə qədər yüksəlməsi mövcud əlaqələrin möhkəmləyinə, sarsılmazlığına əsaslanır.

Mövcud münasibətlərin hərtərəfli inkişafı baxımından, həyata keçirilən tədbirlər böyük əhəmiyyət daşıyır. Əlbəttə ki, Türkiyə-Azərbaycan arasındakı dostluq-qardaşlıq münasibətləri dünya üçün nümunəyə çevrilib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyəyə işgüzar səfəri dostluq və qardaşlığa söykənən Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin bu gün daha yüksək bir mərhələdə olduğunu göstərir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dəvəti ilə 4-cü Antalya Diplomatik Forumunda iştirak etmək üçün aprelin 10-da Türkiyəyə işgüzar səfərə gəlib.

AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ MÜNASİBƏTLƏRİNDƏ KEYFİYYƏTCƏ YENİ DÖVR

Regionda yaşanan hadisələr Türkiyə və Azərbaycanın rolunu və önəmini bir daha artırır. Beynəlxalq aləmdə böyük nüfuz sahibi olan Türkiyə-Azərbaycan birliyi sarsılmazdır. Azərbaycan Prezidenti çıxışlarının birində belə demişdir: "İftixar hissi ilə

qeyd etmək istərdim ki, dostluq və qardaşlıq üzərində qurulmuş Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin bu gün dünyada bənzəri yoxdur". Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrini ən yüksək müttəfiqlik səviyyəsinə qaldıran Şuşa Bəyannaməsi əhəmiyyətli rola malikdir. Dostluq və qardaşlığa söykənən Azərbaycan Türkiyə münasibətləri bu gün daha yüksək bir mərhələdədir. Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması Azərbaycanın müstəqillik tarixinə əbədi həkk olundu və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində keyfiyyətə yeni bir dövrün başlanğıcını qoydu: "Şuşa Bəyannaməsi ilə müttəfiqlik zirvəsinə ucalmış əlaqələrimizin həyatın bütün sahələrində, istər siyasət, iqtisadiyyat, enerji, nəqliyyat, mədəniyyət, təhsil, hərbi və digər sahələrdə özünü göstərməsi bizi çox sevindirir. Əminəm ki, "Bir millət iki dövlət" şüarını rəhbər tutan ölkələrimiz arasında müttəfiqlik münasibətləri birgə səylərimizlə bundan sonra da yüksələn xətlə və uğurla inkişaf etməyə davam edəcəkdir", - deyər Prezident bildirib. Bu mühüm tarixi sənəd ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin təntənəsi oldu və dövlətlər arasında əməkdaşlığın strateji əhəmiyyət kəsb edən sahələrini əhatə edir. Türk dünyasının qədim mədəniyyət beşiyi olan Şuşa şəhərində imzalanan Şuşa Bəyannaməsi iki dost və qardaş ölkə arasında 13 oktyabr 1921-ci il tarixli Qars müqaviləsinə, eləcə də Dostluq və Əməkdaşlıq haqqında Müqaviləyə, Strateji Tərəfdaşlıq və Qarşılıqlı Yardım haqqında müqaviləyə əsaslanır. Əminliklə bildirək ki, Azərbaycanla Türkiyə arasındakı ikitərəfli münasibətlərin daha da genişləndirilməsi və dərinləşdirilməsi perspektivləri, o cümlədən, tərəflərin siyasi dialoqun bütün səviyyələrində davam etdirilməsi münasibətlərin inkişafında əhəmiyyət kəsb edir. Təbii ki, Bəyannamədə diqqətimizi çəkən məqamlardan biri də hərbi əməkdaşlıq və milli təhlükəsizlik ilə bağlıdır. Sözügedən Sənəd bir daha Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının sarsılmazlığını nümayiş etdirdi. Belə ki, Bəyannamədə beynəlxalq müstəvidə birgə əməkdaşlıq, siyasi münasibətlər, iqtisadi-ticarət əlaqələr, mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti, enerji təhlükəsizliyi kimi məsələlər də yer alıb. Bəyannamə Azərbaycan-Türkiyə arasında əməkdaşlığı gücləndirməklə, türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsində əhəmiyyət kəsb edir.

GEOSİYASİ BAXIMDAN STRATEJİ TƏRƏFƏS

Siyasi həmrəylik möhkəmləndikcə, qardaş ölkələrin müxtəlif platformalarda, o cümlədən bir sıra beynəlxalq təşkilatlarda üst-üstə düşən mövqedə çıxışları əməkdaşlığın yeni bağlarla daha da güclənməsini şərtləndirir. Azərbaycan və Türkiyə geosiyasi baxımdan strateji tərəfdaş olaraq, regional və global səviyyədə mühüm əhəmiyyət kəsb edirlər. Bu əlaqələr, həmçinin Türk dünyası çərçivəsində birliyin və əməkdaşlığın təmin edilməsi istiqamətində bir model kimi çıxış edir. Ölkələrimiz arasındakı iqtisadi əlaqələr, xüsusilə enerji sahəsindəki əməkdaşlıqla daha da güclənib. Birgə əməkdaşlıq şəraitində reallaşdırılan global layihələr isə iki qardaş ölkənin gücünü daha da artırır. İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin isti-

fadəyə verilməsi isə Azərbaycan-Türkiyə qardaşlıq münasibətlərinin növbəti ifadəsidir. Türk coğrafiyası üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan Naxçıvanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından bu kəmərxüsusi önəm kəsb edir. İki dost və qardaş ölkələrin prezidentləri İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin istismara verilməsi mərasimində çıxışları zamanı mühüm mesajlar verdilər. Bu kəmərxəməlxatır respublikanın təbii qaz təminatını tam qarşılıyaacaq və bir mənbədən asılılığını aradan qaldırmaq baxımından mühüm rol oynayacaq.

CƏNUBİ QAFQAZI AVROPA BAZARINA BAĞLAYAN ENERJİ LAYİHƏLƏRİ

İki ölkə arasında ticarət əlaqələri, enerji və nəqliyyat sahələrində əməkdaşlıq diqqəti cəkməkdədir. Azərbaycan enerji ixracatı sahəsində Türkiyə vasitəsilə Avropaya açılan yeni yollar əldə edib, bu da hər iki ölkə üçün strateji baxımdan əhəmiyyətli olub. Ölkələrimiz arasındakı iqtisadi əlaqələr, xüsusilə enerji sahəsindəki əməkdaşlıqla daha da güclənib. 2023-cü ildə Azərbaycan və Türkiyə arasında qarşılıqlı ticarət dövriyyəsi 8 milyard ABŞ dolları olub. Ötən il də artım dinamikası davam edib, Azərbaycanın Türkiyə iqtisadiyyatına etdiyi yatırımların həcmi isə 20 milyard dolları ötür. Bu rəqəmin gələcəkdə daha da artacağı gözlənilir. Azərbaycan Cənubi Qafqazın ən böyük enerji təchizatçısı olaraq Türkiyə vasitəsilə Avropaya enerji tədarükü edir. Bu sahədəki əməkdaşlıq xüsusilə 2006-cı ildə istifadəyə verilən Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) neft kəməri və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri layihələri ilə dərinləşib. Bu layihələr yalnız iqtisadi deyil, həm də siyasi və strateji əhəmiyyətə malikdir, çünki Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rol oynayır.

2020-ci ildən tam fəaliyyətə başlayan TANAP (Trans-Anadolu Qaz Boru Kəməri) layihəsi də Azərbaycanın qazını Türkiyə vasitəsilə Avropaya ixrac etmək üçün mühüm bir imkan yaradıb. TANAP Cənubi Qafqazı Avropa bazarına bağlayan əsas enerji layihələrindən biridir və bu, yalnız iki ölkə arasındakı iqtisadi əlaqələri möhkəmləndirmir, həm də Azərbaycanın enerji ehtiyatlarını Avropaya çıxarmaq üçün geniş imkanlar təqdim edir. Bu layihələr, həm də Azərbaycanın və Türkiyənin regional enerji təhlükəsizliyini təmin etməsinə və Avropa bazarları ilə daha sıx əlaqə qurmasına şərait yaradır.

İKİTƏRƏFLİ FORMATDA TÜRKİYƏ-AZƏRBAYCAN QARDAŞLIĞI VƏ BİRGƏ FƏALİYYƏTİ

Ölkələrimizin hərbi sahədəki əməkdaşlı-

ğı da hər zaman böyük önəm daşıyır. Azərbaycanın müdafiə qabiliyyətinin artırılması istiqamətində Türkiyənin verdiyi dəstək, xüsusilə hərbi təlimlər və silah tədarükü sahələrində davam edir. Həmçinin hər iki ölkə beynəlxalq təşkilatlarda bir-birini dəstəkləyir və regional təhlükəsizlik məsələlərində ortaq maraqlara malikdir. 2020-ci ildə İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Türkiyənin Azərbaycanı siyasi və hərbi baxımdan dəstəkləməsi, bu əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə gətirib çıxarıb.

Vətən müharibəsində qələbəmizdən sonra Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın ölkəmizə səfərləri qardaşlıq, dostluq mesajının daha bir təzahürüdür. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, "Biz birlikdə yaşayan bir çox amillər var, ilk növbədə, tarix, mədəniyyət, ortaq etnik köklər, dilimiz, dinimiz, milli dəyərlərimiz, milli maraqlarımız, xalqlarımızın qardaşlığı bu birliyi təmin edib. Bu gün biz dünya miqyasında, dünya çapında nadir əməkdaşlıq, iş birliyi, müttəfiqlik nümunəsi göstəririk". Bu birliyin və qardaşlığın sarsılmaz nümunəsinin Vətən müharibəsində bir daha şahidi olduq. "Biz Azərbaycanın yanındaıyıq. Hadisələrə müdaxilə edənlər öndə bizi görəcəklər!", - söyləyən Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan əsl qardaşlıq nümunəsi göstərdi. Bu müharibə günləri bir daha göstərdi ki, dövlətlərarası münasibətlər həqiqətən də dostluğa, qardaşlığa söykənir. İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Türkiyə tərəfindən göstərilən dəstək hər kəsin sevincinə səbəb oldu. Heç kəsə sirr deyil ki, Türkiyə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həlli işində daim Azərbaycanı böyük dəstək göstərdi. Bu gün işğaldan azad olunan torpaqlarımızda Azərbaycan və Türkiyə bayraqları dalğalanır.

Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı qardaşlıq münasibətləri hazırda Cənab Prezidentimiz İlham Əliyevin və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəhbərlikləri altında ən yüksək səviyyədə davam etməkdədir.

Əlbəttə ki, Azərbaycan ilə Türkiyə arasında olan bağlar, qardaşlıq və birlik bütün sahələr üzrə əməkdaşlığın bundan sonra da uğurla həyata keçiriləcəyinə əminlik yaradır. Azərbaycan ilə Türkiyə arasında dostluq, qardaşlıq münasibətləri uğurla inkişaf edir, bütün sahələri əhatə edir və bu əməkdaşlığın çox gözəl nəticələri vardır. Həm ikitərəfli formatda, həm regional müstəvidə Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı və birgə fəaliyyəti çox önəmli bir amilə çevrilib.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Ermənilər üçün qorxunc sayılan QLOBAL TƏHLÜKƏ

Dünyanın bir sıra qabaqçıl, inkişaf etmiş və nəhəng dövlətlərinin Azərbaycanı bütün müstəvildə müdafiə etməsi artıq hayları bərk narahat edir. Xüsusən də, Ağ Ev “sahibinin” dəyişməsindən, Trampın hakimiyyətə qayıtmasından sonra Azərbaycanla Amerikanın münasibətlərini daha da yaxşılaşdırmaq istiqamətində atdığı addımlar, İsrailin, Almaniyanın ölkəmizlə müsbət münasibətdə olması ermənilərin yuxularını ərsəyə çəkib. İndi artıq ermənilər düşünür ki, İsrail də, Amerika da Azərbaycanı hər mənada müdafiə edəcək və bundan sonra ABŞ kimi bir ölkəyə də ümidləri qalmayacaq. Daim Amerikaya güvənən haylar da belə bir vəziyyəti özləri üçün global təhlükə hesab edirlər.

Haylar öz fəlakətlərini, qarşılaşdıqları global təhlükəni bəlkə də özləri daha yaxşı görə bilirlər

Ermənilər artıq mövcud vəziyyəti, ölkəmizin nüfuzunun artmasını, dünya dövlətləri ilə Azərbaycanın münasibətlərinin gündəndən daha da yaxşılaşmasını global təhlükə hesab edirlər və buna görə də qorxu içərisindədirlər. Xüsusən də, rəsmi Bakı ilə dünya dövlətlərinin əlaqələrin artması erməniləri bərk narahat edir. Hazırda erməni cəmiyyətində bir rezonansın olduğunu müşahidə etməyimiz də məhz bu narahatlığın təzahürüdür. Çünki ermənilər yaxşı bilirlər ki, istənilən anda onlar meydanda tək qala bilərlər və qanunsuzluqlarının, cinayətkar əməllərinin “cavabını” vermək məcburiyyətində qalmaları bir reallıqdır. Haylar

onu da bilirlər ki, törətdikləri əməllərə görə onlardan artıq bütün dünya “uzaq durmağa” çalışır və heç bir ölkə, heç bir xalq hayları yaxına belə buraxmaq istəmir. Bilirlər ki, bundan sonra onları nə şəkildə isə müdafiə edəcək “qüvvə” daha tapılmayacaq. Belə olan halın da onlar üçün hansı fəlakətlər demək olduğunu yəqin ki, özləri hamıdan qabaq düşünüb və acınacaqlı vəziyyətlərini təsəvvürlərinə də gətirirlər. Bir sözlə, haylar global miqyasda baş verənləri, dəyişiklikləri, bəzi tandemləri, ələlxüsus da dünya ölkələrinin Azərbaycana olan marağını, ölkəmizlə əlaqələrə dəyər verilməsini özləri üçün global fəlakət hesab edirlər. İndi ən adi bir erməni də bir sual narahat edir ki, görəsən, Netanyahu-Tramp tandemi Ermənistan üçün təhlükədirmi? Haylar içərisində bu tandem olduğunu düşünənlər özləri global təhlükə barədə, düşə biləcəkləri acınacaqlı vəziyyət haqda davamlı şəkildə proqnozlar verirlər və bəlkə də həqiqətən də belədir, onlar öz fəlakətlərini özləri daha yaxşı görə bilirlər...

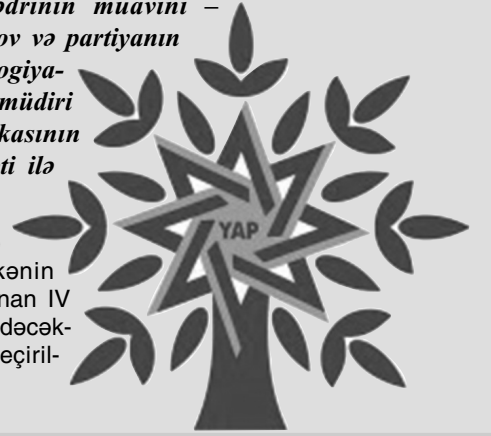
Diqqətdən və dəstəkdən məhrum olduqlarına görə özlərini sahibsiz görənlər bunu global təhlükə hesab edirlər

Amerikanın İrana qarşı olan mövqeyi də hayları bərk qıcıqlandırır. Xüsusən də ermənilər məhz 45 ildir ki, ABŞ-ın İrana qarşı sanksiyalar tətbiq etdiyini və yenə də kəskin mövqedə olduğunu nəzərdə tutaraq narahatlıq keçirirlər. Amma çox maraqlıdır ki, görəsən, nəyə görə İrana qarşı olan sanksiyalara görə ermənilər narahat olmalıdırlar axı? Bunun ermənilərə nə aidiyyəti var ki, belə qorxu kompleksi keçirirlər və narahat

Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndələri Türkiyəyə səfər ediblər

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Sədrinin müavini – Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov və partiyanın Mərkəzi Aparatının İnformasiya texnologiyaları və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Nurlan Qələndərov Türkiyə Respublikasının xarici işlər naziri Hakan Fidanın dəvəti ilə qardaş ölkəyə səfər ediblər.

YAP nümayəndələri Türkiyə Prezidentinin himayədarlığı ilə bu ölkənin Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən təşkil olunan IV Antalya Diplomatiya Forumunda iştirak edəcəklər. Səfər çərçivəsində bir sıra görüşlərin keçirilməsi də nəzərdə tutulub.

bir duruma düşüblər? Sözsüz ki, bu sualı cavabı bəllidir. Bəlli olan odur ki, İran hər zaman Ermənistanı dəstək vəd edib və ermənilərin də ümidləri ancaq məhz bu dəstəyə qalıb. İndi əgər İran Amerika ilə qarşı-qarşıya qalarsa, Ermənistan təbii ki, yada da düşməyəcək. Bax elə hayları narahat edən də budur. Ümumiyyətlə, haylar diqqətdən kənarda qalmaqdan, dəstəkdən məhrum olmaqdan qorxurlar. Hazırda dünyada müşahidə edilənlərin fonunda da bu dəstəkdən məhrum olduqlarının fərqi dədir. Deyə, bu vəziyyəti özləri üçün global təhlükə sayırlar. Yeni, diqqətdən və dəstəkdən məhrum olduqlarına görə özləri sahibsiz görən haylar bunu özləri üçün global təhlükə hesab edirlər.

İranı Ermənistanı “etibarlı qonşu” və eləcə də “sadiq dost” hesab edən hayların qeyd olunanlar fonunda amerikalılar barədə nə düşündükləri də maraqlıdır. Maraqlıdır, görəsən, indi haylar İrana qarşı olan Amerikanı özlərinə “dost” hesab edirlər, yoxsa “düşmən” sayırlar? Görəsən, aldıkları iyanələr, yardımlar müqabilində, qarşılığında ermənilər özlərinin Amerikanın qulu, nökeri hesab edir, yoxsa haqqında “etibarlı qonşu” və eləcə də “sadiq dost” olduğunu bildirdikləri İranın dostu sayırlar? Hər halda, söhbət haylardan, erməni xislətindən gedirsə, bizə bu suala cavab vermək olduqca qəlizdir və buna elə onlar özləri cavab versələr yaxşıdır. Çünki haylar istənilən anda dost kimi də özlərini göstərə bilirlər, düşmən kimi də. Amma indi görünən odur ki, onlar hazırda nə dost, nə də düşmən kimi görünməzlər, ancaq qorxaqlara bənzəyirlər və onlar üçün də qorxuya çevrilən global

təhlükə hesab olunur. Sahibsiz, dəstəksiz qaldıqlarını, Azərbaycanın isə daim diqqət mərkəzində olduğunu, bütün dövlətlərin ölkəmizə marağını görmələri belə onlar üçün global təhlükə sayılır.

Azərbaycanın dünya ölkələri ilə münasibətlərinin yüksələn xətt üzrə inkişaf etməsi haylar tərəfindən həzm edilmir və global təhlükə sayılır

Azərbaycanla İsrailin ilk növbədə hərbi-texniki sahədə ən yaxın münasibətlərə malik olmasını ermənilər “həzm edə” bilmirlər. Xüsusən də münasibətlərin getdikcə daha da yaxşılaşması hayların kürkünü birə salıb. Məhz İsrail kimi bir ölkənin Azərbaycanla münasibətlərdə maraqlı olması Ermənistanı bərk qıcıq doğurur və bu münasibətlərin davamlı xarakter almasından hayların çox narahat olduqları da hər zaman özünü biruzə verir. Haylar hətta iddia edirlər ki, İsrail məhz Türkiyəyə olan münasibətindən də üstün şəkildə Azərbaycana yanaşır və bir növ bundan lap narahat olurlar. Çünki İsrailin məhz Azərbaycanı hər mənada, xüsusən də Trampın gözündə müdafiə edəcəyini düşünəndə lap böyük sıxıntı keçirirlər və əslində, elə bunu özləri üçün global təhlükə sayırlar.

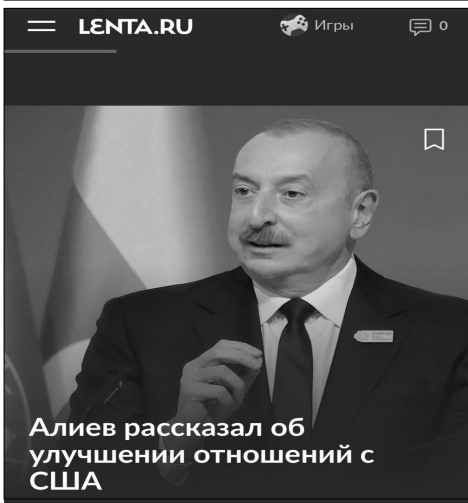
Əslində, qorxunun onları qətiyyətlə rahat buraxmayacağı elə indidən bəllidir, çünki hələ bundan sonra lap yuxularını da qarışdırmalı olacaqlar. Bilirlər ki, Azərbaycanın təkə İsrailə deyil, dünyanın bir çox ölkələri ilə münasibətləri yüksələn xətt üzrə inkişaf etməkdədir və dünya ölkələrinin əksəriyyəti ölkəmizlə, bizimlə yaxın münasibətdə, əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq münasibətində belə olmağa böyük maraq göstərirlər.

Senatda və Konqresdə Ermənistanın çoxlu sayda “dostları” varsa da, yenə də erməni cəmiyyəti “rahat” ola bilmir. Ona görə rahat ola bilmir ki, onlar öz “dostlarının” məhz Azərbaycanın iradəsinə təsir edə bilmədiklərinin əyani şahidi olublar və yenə də bunu müşahidə etməkdədirlər. Təkcə ABŞ kimi bir ölkədə yox, lap elə Fransadakı “dostlarının” da rəsmi Bakıya qarşı heç bir şəkildə təzyiq və təhdid imkanlarının olmadığını da, ölkəmizlə artıq münasibətləri yaxşılaşdırmaq cəhdlərini görürlər. Görürlər ki, Azərbaycanın öz haqlı mübarizəsinin, ədalətli mövqeyi, eləcə də dövlətimizin dəyişməz strategiyası və dövlət başçımızın siyasi iradəsi, qətiyyəti fonunda hayların “dostları” belə indi onlara məhəl qoymadan Azərbaycana maraq göstərir və ölkəmizlə əlaqələrə üstünlük verirlər. Ən böyük global təhlükə də məhz bunu hesab edirlər ki, bununla da qarşılaşdıqlarına görə başlarını belə itiriblər. Bir sözlə, Azərbaycanın bütün dünya ölkələri üçün daha maraqlı dövlət olduğunu görmək belə haylar üçün ən böyük global təhlükə sayılır. Yəqin ki, özlərini rəqib hesab etdikləri təqdirdə belə bir global təhlükə ilə qarşılaşdıqları qənaətinə ola bilsin haqlıdırlar da. Görünür, belə bir global təhlükəni elə əvvəldən də gözləyirilmiş...

İnam Hacıyev

Prezident İlham Əliyevin beynəlxalq forumda çıxışı dünya mediasının diqqət mərkəzindədir

dünya mediasının diqqət mərkəzində olub. Nüfuzlu “Reuters” agentliyinin “Azərbaycan Aİ-ni qaz dəhlizinin genişləndirilməsi ilə bağlı maliyyə məhdudiyyətlərini yenidən nəzərdən keçirməyə çağırır” sərlövhəli məqaləsində Prezident İlham Əliyevin aşağıdakı fikirləri təqdim edilib: “Avropanın enerji təhlükəsizliyi problemləri bizə məlumdur. Hazırda onların təhlükəsiz şəraitdə olmasına baxmayaraq, orada sənayenin tələbatları bizə bəllidir. Hətta yaşıl enerjiyə olan tələbatı da bilirik. Yaşıl enerjiyə böyük sərmayələrin yatırılmasına baxmayaraq, Avropa İttifaqında yenə də elektrik enerjisi çatışmır və bu məqsədlə hazırda Azərbaycandan Qara dənizin dibi ilə Rumıniyaya çəkiləcək yaşıl enerji kabeli üzərində işləyirik. Yeri gəlmişkən, dörd gıqavat yalnız başlanğıcdır. Beləliklə, Avropa Komissiyasında əyləşənlər gözlerindən eynəyi çıxarsınlar və dünyaya realist nöqteyi-nəzərdən baxsınlar, Azərbaycan kimi ölkələri dəyərləndirsinlər və Qafqazı sevdikləri ilə səvmədiklərinə bölməyə cəhd etməsinlər, yaxşı tərəfdaş kimi davransınlar. Biz buna hazırıq”.

Rusiya mediası Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ADA Universitetində keçirilən “Yeni dünya nizamına doğru” mövzusunda beynəlxalq forumda çıxışını geniş işıqlandıraraq, dövlətimizin başçısının çıxışında dünya nizamında baş verən transformasiya, ABŞ ilə münasibətlər, Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə cəhdləri, Ermənistan-Azərbaycan münasibətləri mövzularına diqqət çəkib.

TASS agentliyi Azərbaycan Prezidentinin çıxışını əhatə edən bir sıra materiallar dərc edib. Materiallarda vurğulan ki, regionda vəziyyətin inkişafı Ermənistanın mövqeyindən asılıdır. Bildirilir ki, Azərbaycan Ermənistan tərəfi ilə qarşılıqlı etimada əsaslanan mexanizmlərin qurulmasına hazırdır, lakin Bakı təhlükəsizlik məsələlərində prinsipial mövqeyini qoruyur.

“RIA Novosti” agentliyi də Prezident İlham Əliyevin çıxışı ilə bağlı bir neçə material yayımlayıb. Burada USAID-in fəaliyyəti ilə bağlı sərt tənqidlər, Qərbin müdaxilə cəhdləri və Trampın qələbəsiindən sonra ABŞ-Azərbaycan münasibətlərindəki dəyişikliklər əksini tapıb. Prezident İlham Əliyev bildirib ki, Bakı yeni administrasiyadan daha pragmatik yanaşma gözləyir. Agentlik Azərbaycanın Trampın komandasına USAID-in fəaliyyəti ilə bağlı məlumat təqdim edəcəyini xüsusi vurğulayıb. “Interfaks” agentliyi Prezident İlham Əliyevin ABŞ-in yeni administrasiyasına konkret faktların ötürülməsi barədə bəyanatının beynəlxalq əhəmiyyətinə diqqət yetirib. Agentlik qeyd edir ki, Azərbaycan lideri dialoqa açıqdır, xarici təsirlərlə bağlı məsələlərdə mövqeyini aydın şəkildə ifadə edir. “Lenta.ru” portalı Prezident İlham Əliyevin ABŞ ilə münasibətlərin yaxşılaşması barədə bəyanatını oxuculara təqdim edib. Materialda qeyd olunur ki, əvvəlki gərginliklərə baxmayaraq, Bakı Vaşinqtonla əməkdaşlığın yeni mərhələsinə hazır olduğunu nümayiş etdirir.

“İzvestiya” qəzeti USAID-in fəaliyyəti ilə bağlı kompromat xarakterli materialların Tramp komandasına təqdim olunacağı fikrini ön plana çəkib. Qəzet bu məlumatın global güc balansında və ABŞ-in xarici siyasətində mümkün dəyişikliklər kontekstində əhəmiyyətini vurğulayıb. “Regnum” agentliyi forumun geosiyasi əhəmiyyətini və Qərbin müdaxilə siyasətinə dair tənqidi yanaşmaları ön plana çıxarıb. Agentlik forumu alternativ baxışların səsləndiyi əhəmiyyətli platforma kimi qiymətləndirib. “Gazeta.RU” beynəlxalq məsələlərə diqqət ayıraraq Prezident İlham Əliyevin Qərb institutlarının nüfuzunu itirməsi barədə bəyanatını qeyd edib. Nəşr, həmçinin Trampın qələbəsiindən sonra Azərbaycanın ABŞ-la münasibətində baş

verən dəyişikliklərə toxunub. Portal Prezident İlham Əliyevin Rusiya və Ukrayna arasında yaxın vaxtlarda sülh perspektivinin olmadığını bildirdiyini də yazır. Məqalədə qeyd olunur ki, hazırkı geosiyasi vəziyyət və tərəflərin mövqeləri yaxın müddətdə davamlı sülhün əldə olunmasını mümkün deyil edir. Bu fikir ümumdünya çağırışları və müxtəlif regionlarda müşahidə olunan qeyri-sabitlik fonunda səsləndirilib.

Belarusun “Belta” dövlət informasiya agentliyi Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ADA Universitetində keçirilən “Yeni dünya nizamına doğru” beynəlxalq forumundakı çıxışına dair məqalə dərc edib. “Əliyev: Bakı USAID-in qanunsuz fəaliyyəti ilə bağlı faktları Trampın komandasına təqdim edəcək” sərlövhəli materialda dövlətimizin başçısının USAID-in qanunsuz fəaliyyəti ilə bağlı fikirlərinə geniş yer verilib. Prezident İlham Əliyevin fikirlərinə istinadla qeyd olunur ki, hazırda Azərbaycanın Baş Prokurorluğu bu təşkilatın qanunsuz fəaliyyəti ilə bağlı araşdırma aparır və onun ilkin nəticələri USAID-in anti-Azərbaycan fəaliyyətinin miqyasını, hökumətin işinə xələf gətirmək niyyətini, habelə ölkənin daxili işlərinə aşkar müdaxilə cəhdlərini nümayiş etdirir. Nəticələr hazır olan kimi, Azərbaycan tərəfi onu Tramp administrasiyasına təqdim edəcək.

Moldovanın nüfuzlu “Noi” xəbər portalında Prezidenti İlham Əliyevin beynəlxalq forumdakı çıxışına dair geniş məqalə dərc edilib. Rumin və rus dillərində dərc olunan “İlham Əliyev: Sülh sazişi ilə bağlı top Ermənistanın tərəfindədir” sərlövhəli məqalədə sülh sazişinin imzalanması perspektivinə dair dövlətimizin başçısının fikirlərinə geniş yer ayrılıb. Portal Azərbaycan Prezidentinin aşağıdakı fikirlərini sitat gətirib: “Hesab edirəm ki, biz vaxt itirməməliyik, çünki yenə də sülh sazişinə gəlincə, top Ermənistandır. Mən bir çox hallarda Ermənistandan ərazi bütövlüyümüz və onların konstitusiyası ilə bağlı gözlədiklərimizi dəfələrlə açıq şəkildə bildirmişəm”. Diqqətə çatdırılıb ki, Prezident İlham Əliyev İrəvanın Vaşinqtonla münasibətlərinə də toxunaraq qeyd edib ki, Ermənistan ABŞ-da seçkilərdən sonra demokratların hakimiyyətdə qalacağına ümid edirdi və Trampın Prezident seçilməsi onlar üçün böyük məyusluq olub.

Türkiyənin rəsmi “Anadolu” agentliyi və geniş auditoriyaya malik “Sabah” qəzetinin “Əliyev Müstəqilliyinin tanınması üçün ŞKTC-nin yanında olacağını söylədi” və “Əliyev ŞKTC-yə dəstəyini ifadə etdi” sərlövhəli materiallarında qeyd olunur ki, Azərbaycan Prezidenti 44 ölkədən 80-dən çox ekspertin iştirak etdiyi “Yeni dünya nizamına doğru” beynəlxalq forumundakı çıxışında ŞKTC ilə münasibətlərə toxunaraq Şimali Kiprin lideri Ersin Tatarla təmasları davam etdirdiyini bildirib. “İlham Əliyev Azərbaycanın ŞKTC-nin Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) müşahidəçi üzv olmasında fəal rol oynadığını, Ersin Tatarı Şuşada keçirilən qeyri-rəsmi Zirvə görüşünə dəvət etdiyini deyib. ŞKTC Bayrağının bu sammitdə Şuşada dalğalandığını xatırladan Azərbaycan Prezidenti deyib: “Biz hər zaman qardaşlarımızla, siyasətimiz hər zaman çox aydındır. Şimali Kiprdə öz dövlətinə sahib olmağa layiq qardaşlarımızı necə kömək edə biləcəyimizdən başqa bir gündə-mimiz yoxdur. Onlar tarix və əməlləri ilə buna

Donald Tramp: “Birləşmiş Ştatlar Azərbaycanın suverenliyinin, müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün sarsılmaz dəstəkçisi olaraq qalır”

Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Tramp Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi Novruz bayramı münasibətilə təbrik edib. Novruzun hamı üçün sülh, çiçəklənmə və yenilənmə bayramı olduğunu vurğulayan ABŞ Prezidenti məktubunda, həmçinin qeyd edib: “Ölkələrimiz birgə işləmək sahəsində zəngin tarixə malikdir və mən qarşından gələn illərdə əldə edə biləcəyimiz möhtəşəm məqamları səbirsizliklə gözləyirəm. Azərbaycanın tərəfdaşımız İsrailə dəstəyini və onunla dostluğunu dəyərləndirir, ölkənin və Ermənistanın regiona sülh gətirmək üçün atdığı addımları alqışlayıram. Ölkələrimiz uğurlara doğru sürətlə irəlilədikcə Sizinlə işləməyi səbirsizliklə gözləyirəm. Birləşmiş Ştatlar Azərbaycanın suverenliyinin, müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün sarsılmaz dəstəkçisi olaraq qalır”.

layiqdirlər. Hamımız xatırlayırıq ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ovaxtkı Baş katibi Kofi Annanın təşəbbüsü ilə referendum keçirilib və Kipr türkləri birləşməyə, Kiprdəki yunanlar isə birləşmənin əleyhinə səs verdilər. Sonra nə oldu? Kipr dövlət edildi və Avropa İttifaqına üzv oldu. Bu, ədalətli idi? Əlbəttə ki, yox. Bu ikili standartlar idi? Əlbəttə, bəli. Amma təəssüf ki, siyasətçilərin çoxu bu haqda danışmaq istəmir. Onlar başağrısı olmamasına üstünlük verirlər. Çünki onların başağrısı yarada biləcəklərini hamı təsəvvür edə bilər və başağrısı heç də onların yarada biləcəyi ən böyük zərər deyil. Amma Azərbaycana gəldikdə, mənə, Şimali Kiprdəki qardaşlarımız arasında heç bir şübhə yoxdur ki, biz müstəqil ölkə qurulana qədər, sona qədər sizinlə olacağıq. Əlbəttə ki, beynəlxalq birlik tərəfindən tanınana qədər sizinləyik”.

Qardaş ölkənin “Haber7” portalında dərc olunmuş “Əliyev: Türkiyə və İsrail münasibətləri bizi narahat edir” sərlövhəli məqalədə qeyd olunur ki, Prezident İlham Əliyev hər iki ölkənin Azərbaycanın dostu olduğunu vurğulayaraq qeyd edib: “Biz Türkiyə ilə müttəfiq. Biz 2021-ci ildə Şuşa Bəyannaməsini imzalamışıq və rəsmi surətdə müttəfiq olmuşuq. Baxmayaraq ki, bizim müttəfiqlik münasibətlərimiz de-facto bu formal prosedurdan uzun müddət əvvəl mövcud olub. İsrail Azərbaycana dost ölkədir. Uzun illər ərzində hər ikimiz üçün çətin zamanlarda qarşılıqlı dostluq nümayiş olunub. Ona görə də, əlbəttə ki, bu iki ölkə arasındakı gərginlik bizim üçün çox narahatlıq doğurur. Artıq məlum olduğu kimi, - baxmayaraq ki, biz özümüz bunu açıq şəkildə heç vaxt bəyan etməmişik, bu, artıq kifayət qədər geniş şəkildə yayılıb, - Türkiyə ilə İsrail arasında ilk uğurlu barışıq müəyyən dərəcədə Azərbaycanın vasitəçiliyi ilə əldə olunub. Çünki indi iki ölkə arasında baş verənlər ilk böhran deyil, yaxın keçmişdə ikincidir. İlk böhran zamanı biz ölkələri yaxınlaşdırmağa çalışmaq üçün fəal rol oynadıq. Bu, təkcə Azərbaycan deyildi, lakin deyərdim ki, Azərbaycan bu prosesdə birinci yerdə idi. Yenə də bu, bağlı qapılar arxasında baş verdi. Biz bunu heç vaxt ictimailəşdirmədik. Biz buna görə heç vaxt özümüzü tərifləməyə çalışmadıq. Biz, sadəcə olaraq, müttəfiqimiz və qardaşımız olan Türkiyəyə, dostumuz İsrailə öz əlaqələrini yenidən qurmaq üçün yardım etmək istedik”.

Bundan başqa, Rumıniyanın və Bolqarıstanın qabaqcıl mediası da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ADA Universitetində keçirilən “Yeni dünya nizamına doğru” beynəlxalq forumdakı çıxışını geniş işıqlandıraraq və onunla bağlı məqalələr dərc edib.

“Serial” xəstəliyi

Serialların həyatımıza daxil olması da müasir texnologiyanın yeniliklərindən-dir. Elə ki, sovet dövrü başa çatdı, standart televiziya formasından çıxdıq, müasir antenlər, kabel televiziya şərhədləri aşmağımızla, dünyanın evimizə gəlməsi ilə nəticələndi. Bu, o vaxt idi ki, hələ ölkəmizin televiziya məkanında çoxseriyalı filmlərdən söhbət getmirdi. Lakin biz artıq türk, rus və Rusiya və Türkiyə telekanallarının dublyaj edərək təqdim etdiyi xarici ölkələrin-Amerika, Almaniya, Yaponiya və sair, xüsusilə Meksika seriallarına baxmaqdaydıq.

Sovet imperiyası dövrünün xüsusi və senzuralı televiziya məkanından yenice azad olunmuş insanlar sanki azadlığa çıxıb-larmış kimi bu serialların bir saniyesini belə ötürmürdü. Elə serial meyli də o zaman yaranmağa başladı. Elə olurdu ki, bir seriala bütövlükdə ailə tamaşa edirdi; yaşıdan, təhsilindən, dünya görüşündən asılı olmayaraq sanki hər kəs axtardığını həmin seriallarda tapmağa çalışırdı. Beləliklə, biz səhv şəkildə serial izləmək prosesinə başladıq ki, bu, sonralar serial xəstəliyinə çevrildi.

Bu xəstəlik ildən-ilə irəlilədikcə, bizdən elə dəyərləri aldı ki, bir də baxdıq ki, onların aldıkları yanında verdikləri heç nədir. Belə isə seriallardan və onların müasir dövrdə həyatımızda oynadığı roldan danışaq.

Seriallar bizdən nələri aldı?..

Öncə vurğulayaq ki, biz Rusiya telekanallarında izlədiyimiz çoxseriyalı filmlərə onların deyimi ilə “serial”, Türkiyə telekanallarında izlədiklərimizə isə “dizi” deyirik. İllərdir ki, serial xəstəsinə çevrilmişik. Serial izlədiyimiz üçün ailələrimizdə yüzrlə problemlər baş verib, ilkin olanları sadalayaq; ər işdən gəlib, yeməyi hazır görməyib; evi dağınıq, mətbəxi çirkli qabla dolu görüb; uşaq bağçada, məktəbdə qalıb, ana onu götürməyə yubanıb; uşaq saatlarla ac qalıb, ana isə televizor qarşısında; uşağın əlinə telefon verilib ki, səsi kəsilsin, ana isə serial izləyib, nəticədə isə uşağın nitq qüsurları yaranıb; uşaq evdə qalmaqdan vitamin çatışmazlığı ilə əziyyət çəkməyə başlayıb, ana isə onu açıq, günəşli havada gözdirməyə çıxarmaq əvəzinə, serialı üstün tutub; bir televizor olan evlərdə ər futbola baxmaq istəyəndə arvadın serial saati olub, davadalaş haraya qalxıb, həftələrlə küsülülük yaranıb; serial səbəbi ilə neçə-neçə televizorlar ər-arvad qalmağalının qurbanı olub, zibilliyə atılıb, yerinə kreditlə götürülən

qoyulub, lakin kredit bitmədən yeni qalmaqala görə o da əvvəlki televizorun yanına gedib; əvvəllər bir evdə bir televizor olardı, uşaq-böyük üçün də belli saatlar olardı, hər kəs öz saatında televiziya izləyirdi, lakin seriallar həyatımıza daxil olandan sonra evlərdə iki televizora ehtiyac olduğu ortaya çıxdı; kimi kreditlə, kimi hansısa vacib ehtiyacını bir kənara qoymaqla evinə ikinci televizoru da aldı ki, nədir-nədir ər-arvad arasında dava-dalaş başlasın; iki televizor ailələrin bir-birindən saatlarla aralı qalması ilə nəticələndi; uşaqlar özbaşına qaldı, dərslərinə kömək üçün ataya müraciət edəndə ananın yanına, anaya müraciət edəndə atanın yanına göndərildilər; “səs salma” deyilərə otaqdan-otağa qovulan uşaqlar ya dəhlizə, ya mətbəxə, ya da öz otaqlarına sığınaraq başlarını nə iləsə qatmağa çalışdılar.

Bir də baxdıq ki..

Bilmirəm, hələlik dərk edirik, yoxsa etmi-

rik, yaxşı-yaxşı baxsaq görürük ki, uşaqlarımızı seriallara çoxdan qurban vermişik. Ata öz serialının, ana öz dizisinin seyrçisinə çevrildikcə, bunlar uşaqlarımızın tərbiyə zamanını, təlim vaxtını bizdən qoparıb. Yadıma sala bilirikmi, son dəfə uşaqlarımızla birlikdə hansı bir Azərbaycan filmi izləmişik? Və yaxud da gedək məktəblərdə sorğu keçirək, görək, 1-ci sinifdən 11-ci sinfədək uşaqlardan neçəsi Azərbaycan filmlərindən 3-nün adını saya biləcək? O filmlər ki, mənəvi, ailə dəyərlərimizin və milli mədəniyyətimizin saxlanc yeridir.

Baxsaq, görürük ki, seriallara baxa-baxa uşaqlarımızla aramızda olan körpünü öz əllərimizlə yandırmışıq. Onlara gün ərzində cəmi 1-2 saat ayıra bilirik, ya bilmirik. Uşaqlarla son dəfə nə vaxt oturub dərldəmişik, problemləri ilə maraqlanmışıq? Onlarla birlikdə dərs hazırlamağı belə unutmuşuq. Uşaqlarla oynamağı, gəzintiye çıx-

mağı çoxdan yadırgamışıq.

Biz o vaxt ayrılıq ki, bir övladımız intihar edir və ya intihar etməyə cəhd göstərir. Bu zaman isə sanki qəflət yuxusundan oyanıb günahın kimdə olmasını axtarmağa başlayırıq. Məktəbə hücum çəkir, uşağımızın sinif yoldaşları ilə danışmağa başlayırıq. Axı bu uşağa nə oldu, nə üçün belə bir hərəkətə qərar verdi, deyir, günahı özümüzdən başqa hər kəsdə axtarmağa başlayırıq. Nədənə anlamaqda çətinlik çəkirik ki, biz son dəfə nə vaxt bu uşaqla maraqlanmışıq, onunla söhbət edib iç dünyasını öyrənməyə, ona dayaqla olmağa çalışmışıq...

Bir də baxırıq ki, uşaq 5-6 yaşına çatıb, danışa bilmir. Bu dəfə serialımızın bir bölümünü təxirə salıb xəstəxanaları qapı-qapı gəzirik. Həkimlər deyir ki, bəs uşaq o qədər tək qalıb, danışdırın olmayıb ki, nitqi gecikib. Buna əməlli-başlı müalicə lazımdır. Nə bilim, loqopedə aparılmalı, kurs-kurs müalicə almalıdır.

Bir də baxırıq ki, qızımız, oğlumuz gəlib

deməyə: sən getdin kimə çəkdi? Mən sənə belə tərbiyə vermişdim? Nə üçün bizi öldürsən, kimlərə qoşulmusan, kimlərlə oturub-durursan? Lakin bircə dəfə anlamağa çalışırıq ki, bütün bunları aylar öncə nəzarətə götürməli idik. Uşağa vaxt ayıraraq onunla maraqlanmalı, yeri gələndə dost, yeri gələndə düşmən olmaqla, onu təkbaşına buraxmamalı idik. Atanın öz serialına, ananın öz dizisinə başı qarışanda, uşağın aqibətinin belə olacağını nə üçünə üzərimizə götürmür ki, götürmürük. Və bütün bunlar kimi onlarla misal söyləmək olar...

Ailələrimizi dağıdan seriallar...

Serial xəstəliyi evimizdən, azyaşlı uşaqlarımızdan savayı, həm də gənc oğlan və qızlarımıza, hətta özümüzə də zərər verir. Axı hamı seriallardakı hadisələri eyni cür qavraya, dərk edə bilmir. Böyük əksəriyyət serial izləyərkən onu real həyata çox yaxınlaşdırır və düşünür ki, bizim də həyatımız belə ola bilərdi, lakin nə üçün belə deyil. Və yaxud da serialda bu hadisə belədirsə, bu qadın bu addımı atırsa, bu kişi bunu edirsə, biz də edə bilərik. Lakin axı əslində belə deyil. İstənilən ölkənin film və serialları ən yüksək səviyyəli həyatları təqdim edir. Biz nə üçün həmin filmlərdəki aşağı səviyyəli həyatları görə bilmir, öz həyatımızın da həmin yuxarı səviyyəli həyatlara bənzəməsinə qarşımıza məqsəd qoyuruq. Hansı ki, o həyatlara bizim real həyatımız arasında yerlə göy qədər fərq var.

Serialda qadın belə geyinir, biz də geyinməliyik. Kişi filan maşını sürür, biz nə üçün sürməyək? Ən pisi isə serial-dizilərdəki qadın-kişi, valideyn-övlad münasibətlərindən pay almağımızdır. Məsələn, gənc qızın anaya “mənim işlərimə qarışma”, gənc oğlanın otağının qapısını atanın üzünə çırpıb “mən tək qalmaq istəyirəm”, deməsi kimi. Qadının həyat yoldaşı ilə hesablaşmaması, kişinin həyat yoldaşını bəzi hərəkətləri ilə təhqir etməsi kimi. Və onlarla sadalaya biləcəyimiz bir-birinə oxşar misallar...

Bütün bunların hamısını seriallar bəxş edib bizlərə. Bunları söyləməklə məqsədimiz bütün serial-diziləri pisləmək deyil. Bəli, sanballı dizilər var, onlarda öyrənməli, dərs götürməli, əxz etməli çox məqamlar var. Lakin gündəlik, təxəyyül məhsulu olan seriallar da var və düşünəndə ki, insan övladının əksəriyyəti pisi götürməyə meyllidir, bəli, çoxseriyalı filmlərdə yetərinə belə məqamlar var. Onları da ki, götürən götürəndir. Bu səbəbdən də ailələr dağılır, ailə münasibətlərinə xələl gəlir, ər-arvad münasibətləri kəskin şəkildə pozulur. Bir sözlə, biz özümüzün olanlarla deyil, serial-dizilərdəki həyatları yaşamaqla özümüzə zərər endiririk. Bu özünü istər ər-arvad, valideyn-övlad, istərsə də qohum-əqrəbə münasibətlərində aydın şəkildə göstərir. Xüsusilə qayınana-gəlin münasibətlərinə isə birbaşa təsir göstərir.

Ardı Səh. 6

“Serial” xəstəliyi

Əvvəli-Səh-5

Serial xəstəliyindən romantika mərzinə

Gənc oğlan-qızlarda isə serial xəstəliyi yeni bir mərz formalaşdırıb: romantika xəstəliyi. Qızlarımız sevgililərindən artıq dizlərdəki kimi böyük gül buketləri, bahalı hədiyyələr qəbul etmək, onlarda dizlərdəki maşınlardan olmasını, bahalı kafe-

və öz həyatlarına da tətbiq etməyə çalışırlar.

Lakin bunların hamısını etməyə bütün gənclərin imkanı və gücü çatmır. Bu səbəbdən də romantika xəstəliyini daha ağır şəkildə yaşayanlar var. Arzularının da qarışdığı bu xəstəlik gündən-günə onları məhv edir, bunların istənilən birini həyata keçirmək üçün çox halda ümumiyyətlə həyatlarından, mövqelərindən məhrum olurlar.

üçün hadisələr məhvərindən çıxıb yeni bir axara düşür. Belə olanda isə tamaşaçı onsuz da əksəriyyətinin süjet xətti normal olmayan serialların axarında itibadır.

Məsləhətdir ki, bu gün hər birimizin evində çağırılmamış qonaq olan serial və dizlərdən bir qədər kənar olmağa çalışaq. Birincisi, onların böyük əksəriyyətinin həyat reallığından kənar olduğu üçün. İkincisi, bu serial və

restoranlarda əylənmək istəyirlər.

Oğlanlar özlərini serial qəhrəmanlarına bənzədib xüsusi “əda” nümayiş etdirirlər. Maşını onlar kimi qeyri-adi sürməyə, qapısını çırpmağa çalışırlar.

Seriallardakı geyimlər isə lap çoxdan gənc qız və oğlanlara sirayət edib. Artıq hər bir serialda gördüyümüz gənc qız və oğlanların geyimlərini gündəlik həyatımızda hər addımda görürük. Saç forması, makiyaj da eynilə.

Qızlarımız hətta evlənmək təklifini də seriallardakı romantik şəkildə almaq istəyir. Sosial şəbəkələrdə tez-tez qarşılaşdığımız videolar, paylaşmalar bunu deməyə əsas verir. Kimi ona alınan böyük ölçülü gül buketini, kimi ad gününə hədiyyə olunan lent və güllərlə bəzədilmiş maşını, kimi romantik evlənmə təklifini, kimi dəbdəbəli-eyni ilə seriallardakı nikahını, kimi hamiləliyini, kimi uşağın cinsiyyət “partisini” və sair nümayiş etdirir. Bütün bunlar isə bizə serial və dizlərdən gəlir. Zəif gənclər baxır

Beləliklə, serial və dizlər yaxşılarla bərabər, pisləri də təlqin edir, lakin biz nə üçün yaxşılara yox, pisləri həyatımıza tətbiq etməyə çalışırıq, elə maraqlı olan da

budur...

Serialların mövzusunə gəlince...

Serial və dizlərin mövzusu, baş verən hadisələr ətrafında gedishata gəlince isə demək olar ki, 3-4, bəzən 5 il davam edən dizlərə rejissorlar elə hadisələr əlavə edib onun reytingini qaldırmağa, gündəmdə saxlamağa çalışır ki, adam olanlara bəzən inana belə bilmir. Yeni, reyting

dizlərin bizim coğrafiyamızdan, mühitimizdən, ailə dəyərlərimizdən, tərbiyəmizdən çox uzaq olduğu üçün. Üçüncüsü isə yuxarıda da qeyd etdiyim kimi, aldqları verdiklərindən çox olduğu üçün. Bu səbəblərdən də onların yerini başqa faydalı əyləncələrə, məsələn, kitab oxumaq, ev işləri ilə məşğul olmaq, ailə qayğıları ilə maraqlanmaq, uşaqların tərbiyəsi, gələcək üçün xeyirli vətəndaş yetişdirmək, körpələri təmiz havaya çıxarmaq, yemek, şirniyyat hazırlamaq, daha hansısa faydalı, bacardığımız bir iş üçün ayırmaq lazımdır.

Əks təqdirdə bizim cəmiyyətimizə, mentalitetimizə uyğun olmayan, çoxlarımızın həyatı ilə təzad təşkil edən serial və dizlər qarşıda bizdən çox şeylər alacaq. Sonrakı peşmançılığın acı nəticəsini yaşamamaq üçün bu gün özümüze qayıtmaq zamanıdır... Qayıdaq ki, peşman olmayaq!

Mətanət Məmmədova

MƏTLƏB
Metlebsalahov@mail.ru

Bakı dünya iqtisadiyyatı üçün önəm daşıyan daha bir beynəlxalq toplantıya uğurla ev sahibliyi etdi. Son illər dünya iqtisadiyyatı üçün həlledici məsələlərin müzakirə məkanına çevrilən Azərbaycan paytaxtı, bu dəfə enerji təhlükəsizliyi barədə müzakirə mərkəzi olaraq seçilmişdi. Avropanın enerji təhlükəsizliyində hər keçən il xüsusi rola sahib olan Azərbaycan dövlətinin nüfuz və etibar sahibi olduğu növbəti dəfə nümayiş olundu.

Bakıda keçirilən Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 11-ci və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 3-cü iclaslarının yekunları barədə danışarkən bir sıra mühüm məqam ortaya çıxır. İlk ondan başlayaraq ki, budəfəki toplantı hər şeydən öncə Azərbaycan qazına olan böyük tələbatı və əksər hegemon Avropa dövlətlərinin öz enerji təhlükəsizlikləri üçün Azərbaycana olan ciddi marağını ortaya qoydu. Bu toplantıya Azərbaycan və Avropa İttifaqı daxil olmaqla, 24 ölkə, 7 beynəlxalq maliyyə institutu və 42 enerji şirkətinin qatılması artıq rəsmi Bakının qoca qitənin enerji təhlükəsizliyi üçün açar ölkə statusunu da qaçılmaz reallığa çevirir.

Bir məsələni də xüsusi olaraq vurğulayaq ki, “Azərbaycan və Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu”nda da Cənub Qaz Dəhlizinin genişləndirilməsi ilə bağlı öhdəlik götürülür. Eyni zamanda, tərəflər Cənub Qaz Dəhlizi boru kəmərləri şəbəkəsinin genişləndirilməsinin maliyyələşdirilməsini təşviq etməyə səy göstərir. Azərbaycan bəzi Avropa ölkələrinin qazpaylama şəbəkəsinin yaradılmasında iştirak edir.

Uğurlu enerji siyasəti reallaşdıran ölkəmiz Avropanın enerji bazarında mühüm faktor kimi statusunu qoruyub saxlayır. Bu vaxta qədər əldə olunan uğurlu təcrübə, yaşıl enerji potensialının düzgün istiqamətləndirilməsi ölkəmizin cəlbediciliyini daha da artırır.

Beləliklə, Avropa qitəsində potensial əməkdaşlıq imkanları da genişlənir. Nəzərə almalıyıq ki, Azərbaycan çox böyük yaşıl enerji potensialına malikdir. Xüsusilə Ermənistan işğalından azad edilmiş ərazilərin potensialı yaşıl enerji sahəsində də uğurlu əməkdaşlığın davam etdirilməsini şərtləndirir. Yaşıl enerji interkonnektor layihələri Avropanın enerji təhlükəsizliyini gücləndirməklə yanaşı, dayanıqlı enerjiyə keçidi də sürətləndirəcək. Məşvərət Şurasının toplantılarında aparılan müzakirələrdə enerji təhlükəsizliyini möhkəmləndirmək, Cənub-Şərqi Avropada daha təmiz enerjiyə keçidi dəstəkləmək üçün birgə səylər nəzərdən keçirildi.

Digər bir məqam barədə danışaq. Boru kəmərinin keçdiyi ölkələrin qaz ehtiyatlarının ödənməsi baxımından bu layihə böyük əhə-

Avropa soyuqdan donmamaq üçün Bakıya sarılır...

miyyətə malikdir. Çünki İtaliya, Slovakiya və digər region ölkələrinin qaz tələbatının orta hesabla təqribən 20%-ə qədər bu kəmərlə vasitəsilə ödənilə bilər ki, bu da böyük bir addımdır. Bu istiqamətdə TAP və TANAP layihələri də mövcuddur. Hər iki layihə həm Avropaya, həm də qardaş Türkiyəyə qaz nəqlinin həyata keçirilməsi baxımından olduqca mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu layihələr, “Şahdəniz” yatağında qaz ehtiyatlarının kəşfindən sonra həyata keçirilməyə başlanılıb. Bu təşəbbüslər Azərbaycanın təkə regionda deyil, dünya miqyasında da mövqeyinin möhkəmlənməsinə səbəb olub və strateji əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan əhali baxımından kiçik olsa da, bu cür irimiqyaslı layihələrlə dünya siyasətində və iqtisadiyyatında vacib rol oynadığını artıq sübut edib. Hazırda qaza olan ehtiyac, dünyada nüfuz mübarizəsində böyük əhəmiyyət daşıyır. Dövlətlər arasında qarşılıqlı təbiiq olunan sanksiyalarda da qaz və energetika amili mühüm rol oynayır. Bu, qaçılmaz reallıqdır ki, Azərbaycan bu məsələdə həm Avropanın, həm də Türkiyənin qazla təmin olunmasında əsas oyunçulardan biridir. Bu isə geosiyasi baxımdan ölkəmizin digər dövlətlərlə münasibətlərində mühüm rol oynayır və həm iqtisadi, həm də siyasi baxımdan Azərbaycanın regiondakı mövqeyini daha da gücləndirir.

Mənim diqqətimdən qaçmayan daha bir vacib detal barədə danışım. Artıq Avropa İttifaqı Azərbaycan qazına olan marağını növbəti dəfə ifadə edib. Belə ki, Alınin enerji və mənzil təsərrüfatı məsələləri üzrə komissarı Dan Yorgensen Bakıda keçirdiyi mətbuat konfransında bildirib ki, Avropa İttifaqı (AI) Azərbaycandan qaz idxalını genişləndirməkdə maraqlıdır. SİTAT: “Biz Azərbaycana son illərdə idxal edə bildiyimiz qaza görə təşəkkür etməklə yanaşı, bu əməkdaşlığı davam etdirəcəyimizə də ümid edirik. Azərbaycan qazı həqiqətən də Rusiya qazından asılılığımızı azaltmaqda son dərəcə vacib idi. Üstəlik, biz onun genişləndirilməsində çox maraqlıyıq, çünki bu gün qazımızın 13 %-i hələ də Rusiyadan gəlir və məqsədimiz onun idxalını tamamilə dayandırmaqdır”, - o deyib. Yorgensenin sözlərindən belə nəticə hasil olur ki, “yaşıl keçid”in fəal təşviqinə və bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafına baxmayaraq, qaz hələ bir müddət də Alınin enerji balansının bir hissəsi olaraq qalacaq. Bu faktın özü yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, Azərbaycan dövlətinin Avropanın enerji təhlükəsizliyindəki güclü mövqeyini və artan təsirini açıq şəkildə ortaya qoyur. Beləliklə, Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyi üçün açar ölkə olduğu bir daha əyani şəkildə təsdiqləndi. Bu isə həm də o deməkdir ki, geosiyasət faktorunda rəsmi Bakı mühüm mövqe sahibidir. Qoca qitənin enerji təhlükəsizliyi üçün Bakıya sarılması da Azərbaycanın dünya siyasəti üçün önəmli aktoruna çevrilməsi üçün mühüm faktordur.

27 il sonra Ağdam işğaldan azad olundu və öz haqqına qovuşdu. Azərbaycanın Vətən müharibəsində qazandığı parlaq qələbə nəticəsində Ağdam bir güllə atılmadan düşmən tapdağından azad olundu. Belə ki, 2020-ci ilin sentyabrın 27-dən başlayaraq Azərbaycan Ordusu ölkəmizin əzəli torpaqlarının azadlığı uğrunda genişmiqyaslı əks-hücum əməliyyatlarına başlayıb. Hərbi əməliyyatlar zamanı uzun illər işğal altında olan torpaqlar Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən kəndbəkənd, qarışba qarış azad edilib. Ağdam rayonunun işğaldan azad olunması 2020-ci ilin noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli Bəyanatın nəticəsində baş tutdu. Noyabrın 10-da Prezident İlham Əliyev xalqa müraciətində qeyd etdiyi kimi, bu bəyanatın imzalanmasının səbəbi noyabrın 9-da Dövlət Bayrağı Günündə bizim növbəti şanlı hərbi qələbəmiz olub: "Çünki noyabrın 9-da 72 yaşayış məntəqəsini Azərbaycan Ordusu işğalçılardan azad edib. Şuşanın azad edilməsi, noyabrın 9-da 72 yaşayış məntəqəsinin azad edilməsi və sentyabrın 27-dən bu günə qədər 300-ə yaxın yaşayış məntəqəsinin azad edilməsi ilə Ermənistan ordusunun belini qırışıq. Paşinyan məcbur olub bu bəyanata öz imzasını atır. Amma çox miskin, çox acınacaqlı durumda. Mən isə böyük fəxarət və sevinc hissi ilə bu bəyanata öz imzama atmışam. Çünki bu bəyanat uzun illər davam edən işğala son qoyur. Bu bəyanat imkan verir ki, hələ də işğal altında olan digər rayonlarımızı - Ağdam, Laçın, Kəlbəcər rayonlarını qan tökülmədən qaytararaq. Qısa bir müddət qoyulur, bu ayın sonuna qədər bu rayonlar bizə qaytarılır". Beləliklə, 27 ildən sonra Ağdam Azərbaycana qaytarıldı. 27 il Ağdam şəhəri də daxil olmaqla ərazisinin böyük bir hissəsi erməni işğalı altında olan ərazimiz, əzəli torpaqlarımız sahiblərinə qaytarıldı. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı Sərəncama əsasən, noyabrın 20-si Ağdam Şəhəri Günü kimi qeyd olunur. Bu əlamətdar günün təsis olunması Ağdam şəhərinin Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğalından azad edilməsi tarixi ilə bağlıdır.

"BUGÜNKÜ AZƏRBAYCAN BÜTÜN TARİX BOYUNCA ƏN QÜDRƏTLİ AZƏRBAYCANDIR"

Şəhərin erməni işğalçılarından təmizlənməsindən artıq 4 ildən artıq zaman ötür. Məlumdur ki, Ağdam Azərbaycanın ən çox dağıntıya, vandalizmə məruz qalan ərazisidir. 1993-cü il iyulun 23-də işğal edilən zaman şəhəri xarabazara çevirmək üçün erməni vandalları əllərindən gələn heç nəyi əsirgəməmişdi. Rayonun yaşayış məntəqələrini talayıb, darmadağın edib, tarixi, mədəni, dini abidələri, qəbiristanlıqları yerlə bir etmişdilər. Xatırladaq ki, 2001-ci ildə işğal altında olan ərazilərə səfər edən məşhur amerikalı jurnalist və yazıçı Tomas de Vaal dağıdılmış məscidin minarəsindən ziyarət

Böyük Qayıdış: Sarıcalı əzəli sakinlərini qarşıladı

Növbəti mərhələdə 39 ailə - 153 nəfər yurd yerinə qovuşdu

edərkən dağıntıların miqyasına görə, Ağdamı 1945-ci ildə ABŞ-ın atom bombası nəticəsində dağılmış Yaponiyanın Xirosima şəhərinə bənzətmişdi. Belə bir dağıntılara məruz qalan Ağdam yenidən bərpa edilir. İndi Ağdam üçün yeni dövr başlayıb. Ermənilər nə qədər vandallıq əməlləri törətsələr də, xalqımızla məxsus dini-mədəniyyət abidələrini, yaşayış evlərini, infrastrukturunu dağıtmış olsalar da, tarixi həqiqət qələbə çaldı. Bu gün nəinki, Ağdamda eləcə də işğaldan azad olunan digər ərazilərdə böyük

abadlıq-quruculuq işləri aparılır. Azərbaycan Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, "Bu gün misli görünməmiş bərpa işləri aparılır. Nəyin hesabına? Məhz hazırlıq hesabına. Ona görə biz güclü dövlət yaratmışıq, Mən son illərdə dəfələrlə demişdim və bax, həyat mənim sözümü təsdiqlədi ki, bugünkü Azərbaycan bütün tarix boyunca ən qüdrətli Azərbaycandır və çoxəsrlik tarixində heç vaxt Azərbaycan indiki qədər güclü olmamışdır".

YENİDƏN QURULAN SARICALI

Bu gün ermənilərin viran qoyduqları ərazidə irimiqyaslı layihələr icra olunur. Ağdam şəhərinin təsdiq edilmiş Baş planına uyğun olaraq, əhalinin səmərəli və yüksək həyat səviyyəsini təmin etmək məqsədilə müasir tələblərə cavab verəcək yaşayış məhəllələrinin salınması ilə yanaşı, burada işğaldan azad edilmiş ərazilərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması hədəfinə uyğun olaraq, məhəllədəki binaların enerji təchizatında alternativ enerji mənbələrindən istifadə üzrə konseptual həllər işlənmişdir. Ermənilərin xarabalığa çevirdiyi məkanlarda yeni yollar çəkilir, dayanıqlı və davamlı iqtisadi fəallığın təmin edilməsinə yönəldilən infrastruktur layihələri reallaşır, tarixi-mədəniyyət və dini abidələrimiz təmir və bərpa olunur. Su, qaz,

elektrik təsərrüfatlarının bərpası ilə bağlı işlər uğurla davam etdirilir. Artıq görülən işlərin məntiqi nəticəsi olaraq Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük

Qayıdış ardıcıl olaraq həyata keçirilir.

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramına əsasən, Ağdam rayonunun yenidən qurulan Sarıcalı kəndinə respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət növbəti köç karvanı Bakı şəhərinin Qaradağ rayonundan yola salınıb. Bu mərhələdə Ağdam rayonunun yenidən qurulan Sarıcalı kəndinə 39 ailə - 153 nəfər köçürülüb. Doğma yurda qayıdan sakinlər hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunublar.

Burada əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsi üçün hər cür şərait yaradılıb, təhsil, iqtisadi, sosial və məişət təyinatlı müxtəlif müəssisələr, klub-icma və mədəniyyət mərkəzləri tikilib. Burada sosial məsələlər də öz həllini tapıb. Kənddaxili yollar, elektrik, rabitə, su xətləri çəkilib, qaz təchizatı təmin olunub.

Qeyd edək ki, hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda, ora köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, ümumilikdə, 40 mindən artıq insan yaşayır.

1873 NƏFƏR ƏHALİ ÜÇÜN PLANLAŞDIRILAN SARICALI KƏNDİ

Bildiyimiz kimi, cari ilin ötən ayında Sarıcalı kəndinin birinci mərhələsinin açılışı oldu. Kənd Birinci Qarabağ müharibəsində

Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən 1993-cü il iyulun 23-də işğal olunmuşdu. İşğal dövründə kənd viran qoyularaq xarabalığa çevrilmişdi, burada evlərlə yanaşı, məktəb, uşaq bağçası, səhiyyə, ticarət, iaşə obyektləri də vəhşicəsinə məhv edilmişdi. İşğaldan əvvəl kənddə 239 ailə, ümumilikdə 1024 nəfər əhali yaşayıb. Ağdam şəhərinin mərkəzindən 6 kilometr məsafədə yerləşən bu kəndin təməlini 2022-ci il oktyabrın 4-də Prezident İlham Əliyev qoyub. Sarıcalı kəndi 1873 nəfər (425 ailə) əhali üçün planlaşdırılıb. Layihələndirilən ümumi ərazi 123 hektardan çoxdur. Ümumilikdə kənddə 2 mərhələ üzrə 425 fərdi evin inşası nəzərdə tutulub. Birinci mərhələ üzrə buraya 895 nəfərin (203 ailə) köçürülməsi planlaşdırılır. Artıq 203 fərdi ev inşa olunub. Evlər iki, üç, dörd və beşotaqlıdır. Məskunlaşdırılacaq əhalinin gələcək sayı nəzərə alınaraq, kəndin salınmasının birinci mərhələsi üçün 54 hektar torpaq sahəsi ayrılıb.

"Mən işğal dövründə keçmiş köçkünlərlə çoxsaylı görüşlərim zamanı onlara müvəqqəti yaşayış evlərini təqdim edərkən hər dəfə deyirdim ki, torpaqlar azad olundandan sonra daha da gözəl şərait yaradılacaq və siz sizi öz doğma torpağınıza qaytaracaşıq. Bu gün də o sözlərimin təsdiqi bir daha öz yerini tapır. Artıq 13-cü yaşayış məntəqəsidir ki, keçmiş köçkünlər qayıdır. Bütün keçmiş köçkünlər üçün gələcəkdə bu cür şərait yaradılacaq. Ağdam rayonunun işğaldan sonra birinci yaşayış məntəqəsi keçmiş köçkünlərin sərəncamına verilir. Ancaq bu il digər kəndlərə də ağdamlılar qayıdacaqlar. Kəngərli, Xıdırli kəndlərinə bu il qayıdış nəzərdə tutulub, digər kəndlərdə inşaat işləri gedir. Təbii olaraq, Ağdam şəhəri sıfırdan qurulur, yenidən qurulur və ölkəmizin ən gözəl şəhərlərindən birinə çevrilecək".

Bu gün ermənilərin viran qoyduqları ərazidə irimiqyaslı layihələrin icrası ilə yeni məktəb binalarının inşası işğaldan azad olunmuş ərazilərimizə köçən şagirdlərin savadlı və bilikli yetişməsi məsələsinə Azərbaycan dövlətinin nə qədər həssaslıqla yanaşdığını aydın nümayiş etdirir. Sarıcalı kənd tam orta məktəbinin binasının açılışı da bunun təzahürüdür. 14 sinif otağı olan 360 şagird yerlik məktəbdə təhsil prosesinin səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi üçün lazımi şərait yaradılıb, otaqlar zəruri dərs vəsaitləri ilə təchiz edilib. Artıq Ağdam rayonunun Xıdırli və Kəngərli kəndlərinin dövlət başçısı tərəfindən təməli qoyulub.

Ağdam şəhərindən 6 kilometr məsafədə yerləşən Kəngərli kəndində 2626 nəfərin (639 ailə) məskunlaşması planlaşdırılıb. Layihələndirilən ümumi ərazi 177,2 hektardır. Burada məskunlaşacaq əhalinin sayı nəzərə alınaraq, yaşayış məhəllələrinin salınmasının birinci mərhələsi üçün 66,2 hektar torpaq sahəsinin ayrılması nəzərdə tutulub. Əlbəttə ki, dövlət başçısının Ağdam rayonuna səfərləri bu ərazidə görülən işlərin daha sürətlə reallaşmasının təzahürüdür.

Zümrüd BAYRAMOVA

Dünyanın ən sürətlə inkişaf edən, yeniləşən, müasirləşən, demokratikləşən ölkəsi kimi müasir çağırışlara cavab olaraq Azərbaycan keyfiyyətcə yeni dövrünü yaşayır. Əldə edilən uğurlar, nailiyyətlər Prezident İlham Əliyevin siyasətinə olan etimadı daha da gücləndirib və son 21 ildə ötən hər gün Azərbaycanın uğurlu gələcəyini təmin edib. Müasir yanaşmalar və milli iqtisadi prioritetlər əsasında mükəmməl islahatlar konsepsiyasının reallaşdırılması nəticəsində Azərbaycan son illərdə yüksək inkişaf templərinə görə dünyanın lider dövlətləri sırasındadır.

Azərbaycanda bütün sahələrdə əldə olunan nailiyyətlərin kökündə düşünülmüş siyasət, möhkəm siyasi iradə və xalq-dövlət birliyinin real əsasları dayanır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən islahatlar Azərbaycanın dünyanın inkişaf etmiş ölkələri sırasında nüfuzu, çəkisi olan dövlətə çevirib. Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qorunub saxlanılan müstəqilliyimiz bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə daha da möhkəmləndirilir, onun

Qətiyyətli Lider, Müzəffər Ali Baş Komandan!

əbədiyyəti təmin edilir. 15 oktyabr 2003-cü ildə ölkəmizdə keçirilən prezident seçkilərində inamlı qələbə qazanan İlham Əliyev ötən 21 il ərzində Azərbaycanın qazandığı uğurların müəllifidir. 2003-cü il oktyabrın 1-də Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan xalqına tarixi müraciətində öz namizədliyini siyasi varisi Cənab İlham Əliyevin xeyrinə geri götürdüyünü bildirmişdir: "İnanıram ki, mənim axıra çatdırı bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri Sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırı biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm".

Prezident seçkilərində yüksək səsə qələbə qazanan Cənab İlham Əliyev Ulu Öndər Heydər Əliyevin inamını, xalqın ona göstərdiyi etimadı qısa bir zamanda əməl ilə sözün vəhdətində doğrultdu. Ulu Öndər tərəfindən qorunub saxlanılan müstəqilliyimiz Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə daha da möhkəmləndirildi. Qısa bir zamanda dövlətin dayanıqlı inkişafının təmin edilməsi istiqamətində qətiyyətli addımlar atıldı. Əlbəttə ki, müstəqilliyimizin və ideoloji dayaqlarımızın daha da möhkəm-

ləndirilməsinin, vətəndaş həmrəyliyinə bərqərar olmasının təməlinə Azərbaycan dövlətinin milli maraqlarının qorunması dayanır. Ölkəmiz sosial-iqtisadi inkişafın tempinə görə dünya dövlətləri arasında liderlər sırasında yer aldı. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev hələ 2003-cü ildə prezident seçkiləri ərəfəsində qeyd etmişdi ki, əgər Azərbaycan xalqı mənə etimad göstərsə, mən Heydər Əliyev siyasətini davam etdirəcəyəm. Dövlət başçısının "Şadam ki, Heydər Əliyev siyasəti Azərbaycanda yaşayır, davam etdirilir, zənginləşir və ölkəmiz uğurla inkişaf edir" - deməsi çox böyük əsaslara söykənir. 2003-cü ildən bu günə qədər keçən dövr ərzində Azərbaycan sürətli inkişaf dövrünü yaşamış və dünyada analoqu olmayan iqtisadi templərlə inkişaf etmişdir. Ölkə qarşısında duran bütün vəzifələr icra edilmişdir, 2003-cü il oktyabrın 1-də Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan xalqına müraciət edərək, namizədliyini siyasi varisi Cənab İlham Əliyevin xeyrinə geri götürdüyünü elan edərkən bildirmişdi: "İnanıram ki, Mənim axıra çatdırı bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri

Sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırı biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm". Keçirilən seçkilərdə seçicilərin 76 faizdən çoxu Cənab İlham Əliyevin lehinə səs verdi və 2003-cü il oktyabrın 15-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin dövlət başçısı seçilməsindən ötən dövr ərzində ölkəmizin qazandığı uğurlar hər bir vətəndaşın diqqətindədir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2003-cü ildə ölkənin Prezidenti vəzifəsinin icrasına başladığı zaman çıxışında dedi ki, "Milliyyətindən, dinindən, siyasi əqidəsindən asılı olmayaraq, hər bir Azərbaycan vətəndaşının Prezidenti olacağıma və Azərbaycan xalqının etimadını doğruldacağıma". Həqiqətən də, belə oldu. Cənab İlham Əliyev hər bir Azərbaycan vətəndaşı üçün Prezident oldu və xalqın etimadını doğrultdu. Ötən iyirmi bir il aydın şəkildə göstərdi ki, İlham Əliyev Prezidentliyi dövründə ölkənin həyatının bütün sahələrində verdiyi vədlərin hamısını yerinə yetirmişdir. Əldə olunan möhtəşəm nailiyyətlər Azərbaycanı güclü və qüdrətli

dövlətə çevirib. Əbəs deyil ki, 2008-ci il oktyabrın 15-də, 2013-cü il oktyabrın 9-da və 2018-ci il aprelin 11-də keçirilən prezident seçkilərində xalqımız Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasətinin layiqli davamçısına, əmin-amanlığa, tərəqqiyə və quruculuğa səs verdi.

ZƏFƏR SEÇKİLƏRİ - YENİ DÖVRÜN BAŞLANGICI

2024-cü il fevralın 7-də Azərbaycanda şəffaf şəkildə keçirilən növbədənəkar Zəfər seçkiləri ölkənin demokratik inkişaf tarixinə daha bir uğur səhifəsini yazdı. Müstəqillik tariximizdə ilk dəfə olaraq ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa edən bütöv Azərbaycanda keçirilən seçkilər hər bir azərbaycanlı qururlandırdı. Azərbaycan yeni dövrə qədəm qoydu. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin prezidentlik fəaliyyəti dövründə verilən hər bir vəd, qarşıya qoyulan vəzifələr yerinə yetirildi və təsadüfi deyil ki, Cənab İlham Əliyev 92,12 faiz səsle yenidən prezident seçkilərində qalib gəldi.

Yeni dövrün başlanğıcı kimi dəyərləndirilən bu seçkilər ölkəmizin qarşısında yeni imkanlar yaradır. 30 illik torpaq həsrətinə son qoyan tarixi Zəfərimizin, həmçinin ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin müəllifi olan Prezident İlham Əliyevin ətrafında bir yumruq kimi birləşən xalq qalib Liderinə səs verməklə bir daha təsdiqlədi ki, xalq Prezident birliyi, həmrəyliyi sarsılmazdır.

Cənab İlham Əliyevin növbəti 7 il üçün Prezident seçilməsi öz tarixinin yeni mərhələsinə qədəm qoyan Azərbaycan üçün ən uğurlu başlanğıcdır. Ermənistanla sülhün əldə olunması, azad olunmuş torpaqlara Böyük Qayıdış kimi nəhəng işlər, vəzifələr durur. Qarşıda Azərbaycanı Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə daha yeni nailiyyətlər və yeni qələbələr gözləyir.

"AZƏRBAYCAN DÜNYA MİQYASINDA BÖYÜK RƏĞBƏT QAZANMIŞ BİR ÖLKƏDİR"

2003-cü ildə və ondan sonrakı illərdə verilmiş bütün vədlər həyatda öz əksini tapmışdır. Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən və pragmatik xarici siyasət strategiyasının

nəticəsi kimi, Azərbaycan beynəlxalq münasibətlər sisteminin nüfuz və gücə malikdir. Bu gün Azərbaycan regionun, Avropanın və ümumilikdə, dünya ölkələrinin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində xüsusi əhəmiyyət kəsb edən bir ölkəyə çevrilib. Beynəlxalq təşkilatlar regiondakı bütün layihələrdə Bakının mövqeyini nəzərə alırlar. Həyata keçirilən çoxtərəfli və balanslaşdırılmış xarici siyasət nəticəsində, Azərbaycan regionun ən güclü və nüfuzlu dövlətinə çevrilib. Təsədüfi deyil ki, bu gün dünyanın aparıcı dövlətləri və təşkilatları Azərbaycanı Cənubi Qafqazın təhlükəsizlik qaranlı adlandırırırlar və ölkəmizin iştirakı olmadan regionda heç bir strateji layihə reallaşdırılmır. Həqiqətən də, Azərbaycan son 21 ildə bütün istiqamətlər üzrə böyük uğurlara imza atıb. Ölkə başçısı İlham Əliyev çıxışlarının birində qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan dünya miqyasında böyük rəğbət qazanmış bir ölkədir.

Bu gün Azərbaycan yeni iqtisadi və sosial çağırışların, nüfuzlu beynəlxalq qurumların tədbirlərinin keçirilməsi üçün əsas məkan kimi tanınır, dünyaya özünü

demokratik ənənələrə sadıq, hüquqi və sosial dövlət kimi təqdim edir. Ölkəmizin bütün sahələrdə böyük uğurlar qazanması, maliyyə imkanlarının artması, ölkəmizin transmilli layihələrin təşəbbüskarı və əsas iştirakçısı kimi çıxış etməsi, müasir tələblərə cavab verən infrastrukturun yaradılması və s. Azərbaycanın beynəlxalq aləmdəki mövqelərini getdikcə daha da möhkəmləndirir. Azərbaycan Prezidentinin əməli fəaliyyətinin, iradəsinin nəticəsidir ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu istifadəyə verilib, global əhəmiyyətli iqtisadi zonalar yaradılıb.

Cənub Qaz Dəhlizinin, TANAP layihəsinin istifadəyə verilməsi uğurlu hadisələr sırasındadır. Cənab Prezidentin vurğuladığı kimi, bunlar dünyada da çox böyük əksədə yaradan layihələrdir. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə bölgədə, Avrasiya məkanında həyata keçirilən layihələr önəm daşıyır. Bu gün Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rol oynayır. Neft-qaz sahəsində qazandığı uğurları davam etdirən ölkəmiz Trans-Anadolu və Trans-Adriatik qaz kəmərlərinin çəkilməsinə start verdi. Bununla da Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rol oynayan Azərbaycan Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin aparıcı qüvvəsi kimi çıxış etməyə başladı. Xəzərin Azərbaycan sektorunda "Azəri", "Çıraq" və "Günəşli" yataqlarının birgə işlənməsi və neft hasilatının pay bölgüsü haqqında yeni sazişin imzalanması ölkəmizin dünya enerji sənayesində həlledici rolunu bir daha təsdiqlədi.

Dünyanın aparıcı dövlətləri və təşkilatları Azərbaycanı Cənubi Qafqazın təhlükəsizlik qaranlı adlandırmasında bir həqiqət var. Bir sözlə, ölkəmiz Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində etibarlı tərəfdaş, mühüm tranzit qovşağı kimi beynəlxalq aləmdə tanınır.

BEYNƏLXALQ ALƏMDƏ NÜFUZ VƏ ETİMADIN NÜMUNƏSİ

Bu gün, məhz uğurlu iqtisadi inkişaf strategiyasının nəticəsidir ki, Azərbaycan modeli dünyada tanınır və qəbul edilir. Bütün bu və ya digər amillər müstəqillik dövründə Azərbaycanın əldə etdiyi nailiyyətlər - tarixi gerçəklikləridir. Müasir Azərbaycanda nəhəng enerji layihələri, ölkənin hər yerində abadlaşma, müasirləşmə, ölkənin dünyada tanınması və milli maraqlara xidmət edən çoxsaylı tədbirlər gerçəkləşib. Həyata keçirilən çoxtərəfli və balanslaşdırılmış xarici siyasət nəticəsində, Azərbaycan regionun ən güclü və nüfuzlu dövlətinə çevrilib. Ölkəmizin BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvlüyünə qəbul olunması onun dünya miqyasında artan nüfuzundan və uğurlu xarici siyasətindən xəbər vermiş oldu. Dünyanın 155 ölkəsi Azərbaycana səs verdi. Əlbəttə, xalqımız görülən işləri, əldə olunan nailiyyətləri hər zaman dəyərləndirir və ən yüksək səviyyədə qiymətləndirir.

COP29 tədbirinin yüksək təşkilatçılığı, uğuru Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha bir təqdimatı oldu. Azərbaycanın növbəti diplomatik uğuru – D-8 təşkilatına üzvlük ölkəmizin müstəqillik tarixində beynəlxalq diplomatik uğurlar sırasına daxil olan növbəti əlamətdar hadisə kimi yadda qalıb. Misirin paytaxtı Qahirə şəhərində inkişaf etməkdə olan səkkiz ölkənin iqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (D-8) XI Sammiti zamanı Azərbaycan Respublikası yekdilliklə D-8 təşkilatının üzvü seçilib. Bu, D-8 yaranıldığı gündən təşkilatın sıralarının ilk genişlənməsi kimi əlamətdardır. Üç qitəni əhatə edən, 4 trilyon ABŞ dollarından artıq ÜDM-ə malik, 130 milyard ticarət dövriyyəsi həyata keçirən, üzvlərinin əhalisinin sayının ümumilikdə dünya müsəlmanlarının 60%-ni təşkil edən (ümumi əhali 1,2 milliardan artıqdır) və böyük iqtisadi potensiala malik "İslam Səkkizliyi" adlanan D-8-ə ölkəmizin üzvlüyü Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə artan nüfuzunun və ölkəmizə olan etimadın bariz nümunəsidir. Bu, Prezident İlham Əliyevin

qətiyyətli və uğurlu xarici siyasətinin məntiqi nəticəsidir.

QARABAĞ VƏ ŞƏRQİ ZƏNGƏZUR YENİDƏN QURULUR

Son illər ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin artması milli ordumuzun möhkəmlənməsinə də geniş imkan yaradıb. Dövlət büdcəsindən hərbi sahəyə ayrılan xərclərin dəfələrlə artırılması ordumuzun bütün istiqamətlər üzrə potensialının yüksək səviyyəyə çatdırılmasına yol açıb. Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Silahlı Qüvvələrimizin modernləşdirilməsi, müasirləşdirilməsi, eləcə də, maddi-texniki bazasının ən müasir standartlar səviyyəsinə çatdırılması sahəsində kifayət qədər əhəmiyyətli işlər reallaşdırılıb. Azərbaycan Cənubi Qafqaz regionunda ən güclü orduya malik ölkə statusunu daşıyır. Bu gün Azərbaycanda istehsal olunan bir çox hərbi məhsullar ordumuzun potensialının gücləndirilməsində əsas amillərdən biridir. Vətənə, dövlətə bağlı olan Azərbaycan Ordusu Lələtəpədə, Naxçıvanın Günnüt, Qızılkaya yüksəkliklərinə sancıdığı Azərbaycan bayrağı ordumuzun hansı gücə sahib olduğunu təzahürüdür. Bir mərkəzdən idarə edilən, vahid komandanlığa tabe olan, müasir hərbi elminin tələblərinə cavab verən Azərbaycan Ordusu döyüş meydanında erməniyə dərs verdi. Ardıcıl olaraq həyata keçirilmiş məqsədyönlü islahatlar və genişmiqyaslı tədbirlər ölkəmizin iqtisadi və hərbi-müdafiə qüdrətini daha da gücləndirmiş və 44 günlük Vətən müharibəsində parlaq qələbənin qazanılmasına güclü zəmin yaratmışdır. Zəfər qazanmış Azərbaycanı daha uğurlu gələcək gözləyir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur yeni inkişaf dövrünü yaşayır. "Dəmir Yumruğu"nın yaratdığı yeni reallıqlarla hər kəs hesablaşmalıdır. Dövlət başçısının Qarabağ və Şərqi Zəngəzuru yaşıl enerji bölgələri elan edib və həmin ərazilərin sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı nəzərdə tutulan layihələr icra olunmaqdadır. Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqlar regional sülh, sabitlik, təhlükəsizlik baxımından strateji əhəmiyyət kəsb edir. Əldə olunan möhtəşəm nailiyyətlər Azərbaycanı güclü və qüdrətli dövlətə çevirib. Bu gün işğaldan azad olunan ərazilərdə abadlıq-quruculuq işləri aparılır. Vətən müharibəsində qazandığımız Zəfərdən dörd ildən artıq zaman ötməsinə baxmayaraq, işğaldan azad olunan ərazilərimizdə abadlıq və quruculuq işləri uğurla və davamlı şəkildə həyata keçirilir. Keçmiş məcburi köçkünlər öz əzəli torpaqlarına, doğma diyarlarına qayıdırlar. Ağalı, Talış kəndlərinə, daha sonra Laçın və Füzuliyə qayıdırlar.

"Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" təsdiq edilib. Bu prioritetlərə söykənən dövlət başçısının Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nda əks olunmuş "İşğaldan azad olunmuş ərazilərə Böyük Qayıdış" Milli Prioritetinin icrasının təmin edilməsi məqsədilə "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı" təsdiq edildi. Bu Dövlət Proqramının hazırlanmasında mütərəqqi beynəlxalq təcrübə, bu sahədə strateji inkişaf tendensiyləri, işğaldan azad edilmiş ərazilərin sosial-iqtisadi potensialı və dünya iqtisadiyyatının müasir çağırışları nəzərə alınmışdır. "2021-ci ildən bu günə qədər Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpasına Azərbaycan 19 milyard manatdan çox vəsait ayırıb və bundan sonra da Böyük Qayıdış proqramının icra edilməsi bizim üçün prioritet məsələ olacaqdır", - deyərək Prezident bildirib. Prezident İlham Əliyevin 21 illik prezidentlik fəaliyyətinin əsas qayəsində xalqa ləyaqətlə xidmət etmək, hər bir azərbaycanlının Prezidenti olmaq, dövlətçiliyimizi hər vasitə ilə möhkəmləndirmək dayanmış və bu gün də belədir. Əlbəttə ki, uğurların əsasında məhz ölkədəki sağlam ictimai-siyasi mühit, xalqla iqtidarın birliyi dayanır.

Zümrüd BAYRAMOVA

"Türk birliyi dövlətlərinin əməkdaşlığı həm Türk ölkələrinin yerləşdiyi regionda, həm Qafqazda, Orta Asiyada, həm də bütövlükdə Avrasiya məkanında çox ciddi bir gücün meydana gəlməsinə səbəb olur. Belə ki, bu gün bu əməkdaşlıq həm siyasi, həm iqtisadi, həm də hərbi sahədə güclü potensial yaradır. İndiyə qədər bir mədəni toplum olaraq, bizim ortaq mədəniyyətimiz dünyada fərqli bir mövqə qazanmış və ümumbəşəri dəyərlər içərisində öz yerini tapmaq istiqamətində mühüm nəticələr ortaya qoymuşdur. Türk mədəniyyəti, həqiqətən də, zəngin və dərin köklərə malikdir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azərbaycan Qiymətləndiricilər Cəmiyyətinin sədri Vüqar Oruc deyib.

Onun sözlərinə görə, bu mədəniyyətə malik olan toplumlar ortaq dilə, adət-ənənələrə, ortaq keçmişə və tarixə, eyni zamanda ortaq inanca və milli kimliyə sahibdirlər: "Bu oxşarlıqlar və ortaq dəyərlər həmin toplumların dünyaya verə biləcəyi töhfələrin zəminini yaradır. Bu yaxınlıq və ortaq dəyərlər, əslində, daha böyük nəticələr əldə etmək üçün güclü bir təməl – alt yapıdır. Türk dövlətlərinin birliyi, ilk növbədə, global siyasi baxımdan böyük əhəmiyyət daşıyır. Bildiyimiz kimi, əvvəllər Türk Dilli Ölkələrin Əməkdaşlıq Şurası kimi tanınan təşkilat bu gün artıq Türk Dövlətləri Təşkilatı adını daşıyır. Bu qurum Türk dövlətlərinin siyasi maraqlarını koordinasiya edir və üzv ölkələr arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın inkişafına xidmət edir.

Təşkilatın toplantıları zamanı verilən ortaq mesajlar türk milli kimliyinin əhəmiyyətini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq baxımından mühüm vasitəyə çevrilmişdir. Türk Dövlətləri Təşkilatı yalnız siyasi birlik deyil, eyni zamanda global siyasi rəqabət meydanında vahid bir güc kimi çıxış edir. Məhz Qarabağ müharibəsi və Azərbaycanın bu müharibədə qazandığı qələbə zamanı Türk dövlətlərinin nümayiş etdirdiyi ortaq mövqə bunun bariz nümunəsi oldu. Demək olar ki, bütün Türk dövlətləri bu məsələdə Azərbaycanın haqlı mövqeyini dəstəklədi və bu həm rəmzi, həm də real mənada çox böyük əhəmiyyətə malik idi".

Vüqar Oruc qeyd edib ki, artıq dünya dövlətləri, o cümlədən türk

“Türk dövlətlərində ordu quruculuğu yüksək temple davam edir”

milli kimliyinə qarşı olan qüvvələr belə bu birliyin potensial gücünü nəzərə almağa məcbur olurlar: "Anlayırlar ki, Türk dövlətlərindən birinə qarşı yönələn hər hansı mövqə, bütövlükdə Türk dünyasının ortaq etirazına səbəb ola bilər. Bugün Türk milli gücü təkcə regionda deyil, həm də beynəlxalq müstəvidə ciddi şəkildə müzakirə mövzuna çevrilmişdir. Bu da Türk dövlətlərinin artan rolunun və güclənən birliyinin təzahürüdür. İqtisadi güc birliyi təbii ki, hər ölkənin iqtisadi göstəricilərinə və təbii ehtiyatlarına əsaslanır. Yaxşı olardı ki, Türk ölkələri bu istiqamətdə iqtisadi münasibətləri daha da inkişaf etdirlərsinlər. Bu, həm Türk dövlətlərinin inteqrasiyasına səbəb olar, həm də vahid iqtisadi gücün formalaşmasına təkan verə bilər.

Eyni zamanda, həm idxal, həm də ixrac baxımından bütün Türk dövlətləri üçün əlverişli imkanlar yadardır. Təsədüfi deyil ki, Türk dövlətləri artıq bir-birilərdə müxtəlif layihələr icra etməyə başlayıblar. Bu, yalnız Türk birliyi üçün deyil, eyni zamanda ayrı-ayrı dövlətlərin iqtisadi inkişafına verilmiş ciddi töhfədir. Təbii ki, bu da olduqca müsbət və vacib bir məsələdir. Siyasi güc baxımından da təsadüfi deyil ki, Daşkənddə keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının zirvə toplantısında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev belə bir ifadə işlətdi: "Türk dövlətləri təşkilatının üzvləri olan ölkələrdən kənarda yaşayan soydaşlarımızın hüquqlarının təh-

rini qorumaq istiqamətində təsirli tədbirlər görə bilsin: "Hərbi güc baxımından isə nümunə və hazırlıq səviyyəsinə görə ən yüksək səviyyədə olan ordulardan biri Türkiyə Respublikasının Silahlı Qüvvələridir. Azərbaycan Ordusu da son Qarabağ döyüşlərində öz gücünü sübut etdi. Bu ordu müasir dövrün tələblərinə cavab verən, güclü və monolit bir ordu kimi çıxış edir. Bir çox sahədə isə hətta bezi orduları qabaqlayır. Orta Asiya və digər Türk dövlətlərində də ordu

lükəsizliyi, milli kimliyinin qorunması, onların assimilyasiyaya uğramaması kimi məsələləri artıq təşkilat çərçivəsində daimi əsasda diqqətdə saxlamağın vaxtı gəlib çatıb." Türk dünyası təkcə müstəqil dövlətlərdən ibarət deyil, onun coğrafi sərhədləri daha genişdir".

Həmçinin o qeyd edib ki, türk dövlətləri birliyini o qədər gücləndirməlidir ki, təkcə üzv ölkələrdə yaşayanların deyil, həm də müxtəlif dövlətlərin tərkibində, məcburən yaşayan Türk azlıqlarının hüquqla-

rını qorumaq istiqamətində təsirli tədbirlər görə bilsin: "Hərbi güc baxımından isə nümunə və hazırlıq səviyyəsinə görə ən yüksək səviyyədə olan ordulardan biri Türkiyə Respublikasının Silahlı Qüvvələridir. Azərbaycan Ordusu da son Qarabağ döyüşlərində öz gücünü sübut etdi. Bu ordu müasir dövrün tələblərinə cavab verən, güclü və monolit bir ordu kimi çıxış edir. Bir çox sahədə isə hətta bezi orduları qabaqlayır. Orta Asiya və digər Türk dövlətlərində də ordu

quruculuğu yüksək temple davam etməkdədir. Hərbi birlik bizə böyük və güclü silahlı qüvvələr çərçivəsində çıxış etmək imkanı verəcəkdir. Bu isə dünya miqyasında əsas söz sahibi olmaq imkanlarını daha da genişləndirəcəkdir. Turan Ordusu ideyası təxminən 2 milyon nəfərlik potensial bir orduya çevrilə bilər ki, bu da dünyada baş verən proseslərdə Türk dövlətlərinin öz mövqelərini müdafiə etməsi üçün olduqca vacib bir güc ola bilər. Eyni zamanda, Türk dövlətlərinin ordu quruculuğunda bir-biri ilə əməkdaşlığının gücləndirilməsi də vacibdir. Qarabağ müharibəsi bir daha sübut etdi ki, bu cür birlik bir çox problemlərin həllində açar rolunu oynayır. Xarici siyasət sahəsində də Türk dövlətlərinin bir-birinə dəstəyi çox böyük önəm daşıyır. Bu gün dünya dövlətləri arasında gedən diplomatik mübarizədə qarşılıqlı əməkdaşlıq və dəstək Türk dövlətlərinin birliyini və dünya miqyasında söz sahibi olmasını təmin edən əsas amillərdən biridir".

Keyrənsə Piriyeva

55 nömrəli “Bakcell” avtomobili nüfuzlu sürət yarışında

İnnovasiya və sürət lideri “Bakcell”in dəstəyi ilə azərbaycanlı pilot Gülhüseyn Abdullayev 4-6 aprel tarixlərində Dubay şəhərində keçirilən “Gulf Radical Cup” yarışında iştirak edib. “Bakcell” brendi altında yarışda iştirak edən 27 yaşlı təmsilçimiz qatıldığı turnirin bütün mərhələlərində uğurlu çıxışı ilə yadda qalıb. Qeyd edək ki, avtomobil nömrəsi “Bakcell” brendinə uyğun olaraq 55 nömrə olan həmyerlimiz yarışın standartlarına müvafiq 1.5 motor həcmli, 232 at gücü qüvvəsinə malik maşınla çıxış edib.

“Bakcell” haqqında

“Bakcell” Azərbaycanın ilk və ən böyük özəl telekommunikasiya şirkətidir. Hazırda “Bakcell” üç milyondan çox müştərini

yüksək keyfiyyətli və sürətli telekommunikasiya xidmətləri ilə təmin edir. Şirkət süni intellektə əsaslanan innovasiyalar və həllər vasitəsilə Azərbaycanın davamlı inkişafına töhfə verir və Azərbaycan iqtisadiyyatının qeyri-neft sektorunun ən böyük investora-

ından biridir.

“Bakcell” müxtəlif ölkələrdə enerji, telekommunikasiya, yüksək texnologiyalar və tikinti sahələrində fəaliyyət göstərən

“NEQSOL Holding” beynəlxalq şirkətlər qrupunun tərkibinə daxildir.

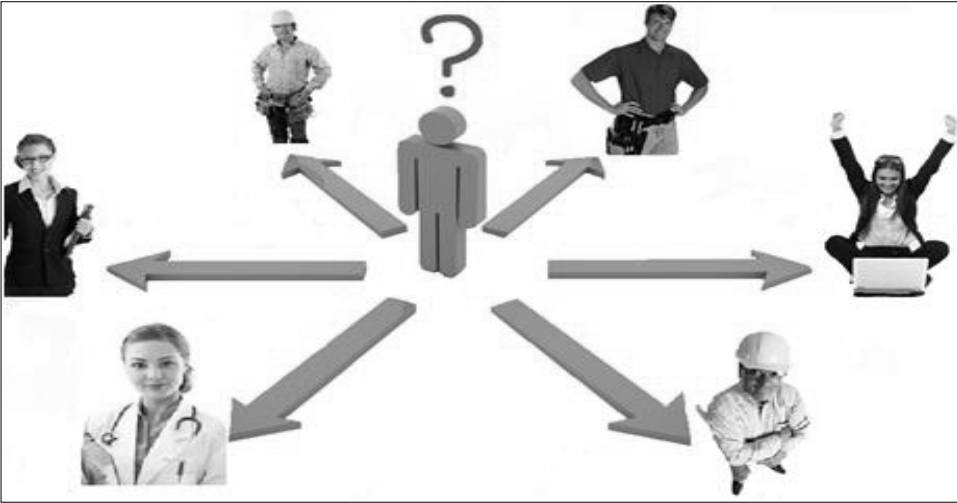
<https://youtube.com/shorts/PHIZ2jFI5As?si=9mAUWZFOsLJG8zXv>

“Universitetlər bir sahə üzrə həddindən artıq işçi qüvvəsi hazırlayır”

“Əmək bazarı həmişə dinamik sahə olub. Əmək bazarı hər daim öyrənilməlidir”. Bu sözləri sosioloq Üzeyir Şəfiyev SİA-ya açıqlamasında deyib. O bildirib ki, hər il Azərbaycanda əmək bazarına təqribən 100 mindən bir qədər çox işçi qüvvəsi daxil olur: “Təbii ki, əmək bazarında o qədər iş yeri açıla bilmir. Ən yaxşı halda 60-70 min civarında iş yerləri açıla bilər. Bu da əmək bazarını rəqəbətlidir.

Azərbaycanda rəsmi statistikaya görə işsizlik təqribən 5,6 faiz təşkil edir. Biz araş-

dıranda görürük ki, işsizliyin müxtəlif səbəbləri var. Əmək bazarında rəqəbətlidir davamlı

mütəxəssislər, yaxud da, işçi qüvvəsi olmalıdır. Burada təkə ali təhsilli mütəxəssislərdən söhbət getmir, həm də təhsilsiz və ali təhsilli olmayan işçi qüvvəsindən də söhbət gedir. Bilmək lazımdır ki, əmək bazarına üz tutan işçi qüvvəsi nə dərəcədə əmək bazarının tələblərinə cavab verir. Öncə əmək bazarının tələbləri öyrənilməlidir. İnsanlar, kolleclər, ali təhsil ocaqları tərəfindən öyrənilməlidir. Hətta deyərdim ki, orta məktəblər səviyyəsində də əmək bazarının öyrənilməsi aparılmalıdır. Çünki abituriyent hansısa peşə məktəbinə, kollecə, ali təhsilə sənəd verərkən əmək bazarını uyğun bilməlidir. Fikirləşməlidir ki, indiki halda orta perspektivdə, gələcəkdə hansı ixtisas, peşə əmək bazarı üçün rəqəbətlidir davamlıdır. Bu baxımdan əmək bazarı bu planda öyrənilməlidir. Bəzən də bizdə ixtisas seçərkən insan-

seçməliyə ki, əmək bazarında yer tutasın. Yaxud da, özünü təkmilləşdirməliyə. Bu baxımdan əmək bazarı daim dinamik olmalıdır üçün daim özünü inkişaf etdirməliyə ki, rəqəbətlidir davamlı olasan. Son vaxtlar daha çox global miqyasda, o cümlədən Azərbaycanda süni intellekt, İKT imkanları əlavə imkanlar açır. Həm də rəqəbətlidir mühitini daha da gərginləşdirir. İxtisas seçərkən özündə bu qabiliyyətləri də formalaşdırmaq lazımdır”.

“Digər aspekt də ondan ibarətdir ki, bəzən əmək müəssisələrində təklif olunan əmək haqqı işçinin tələblərinə uyğun olmadığı üçün həmin sahədə çalışmaq istəmir. Həm ali məktəblərlə əlaqə saxlamalı, həm də təhsil müəssisələri də əmək bazarı ilə əlaqə saxlamalıdır. Qarşılıqlı şəkildə bunlar bir-birini öyrənməli, tanımalı, bununla da əmək bazarında tələb, təklifə uyğun münasibətlər qurulmalıdır. Bəzən əmək müəssisələri yenidən bitirmiş

lar daha çox kütlə psixologiyası ilə hərəkət edirlər. Ancaq biz bilməliyik ki, bu peşəyə üz tutan insanın nə dərəcədə ona potensialı var, yaxud da öz seçimidir. Bu baxımdan birinci ixtisas, peşə seçimi düzgün olmalıdır. Əmək bazarı nəzərə alınb seçilməlidir. Bəzən elə sahəyə axın olur, universitetlər bir sahə üzrə həddindən artıq işçi qüvvəsi hazırlayır. Amma elə sahələr var ki, o istiqamətdə həmişə ixtisas hazırlığı aparılır. Eyni ixtisası bitirən, eyni sayda işçi qüvvəsi əmək bazarında rəqəbətlidir qarşılaşacaq. Ona görə, daha az tələb olunan sahələri

məzunlardan iş stajı tələb edir. Bu da məsələni mürəkkəbləşdirir. Çox yaxşı olar ki, sonuncu kursun ikinci semestrində tələbələr praktikada olur. Yaxşı olar ki, əmək müəssisələri bu praktika müddətini əmək stajı kimi qəbul etsinlər. Bu da əmək bazarında yeni bitirmiş məzunların işlə təmin olunmasına kömək edə bilər. Diplom şərt deyil, əsas odur ki, əmək bazarının tələbinə uyğun bacarıq və biliklər olsun” – deyir o, əlavə edib.

Söylü Ağazadə

“Qlobal iqlim dəyişikliyi, sənaye tullantıları, torpaq və su ehtiyatlarının çirklənməsi, biomüxtəlifliyin azalması kimi ekoloji problemlər bu gün dünyanın diqqət mərkəzindədir. Bu problemlərin vaxtında aşkarlanması, qiymətləndirilməsi və idarə olunması üçün dəqiq və sürətli monitoring sistemlərinə ehtiyac duyulur. Bu çərçivədə süni intellekt (Sİ) texnologiyaları ekoloji monitoring sahəsində çevik və effektiv həllər təqdim edərək yeni bir mərhələ açır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında informasiya texnologiyaları üzrə mütəxəssis Fərid Əmirov deyib.

Onun sözlərinə görə, süni intellekt alqoritmləri — xüsusilə maşın öyrənməsi, dərin öyrənmə, kompüter görməsi və böyük məlumatların analizi kimi sahələr — ekoloji məlumatların toplanması, emalı və təhlilində geniş tətbiq olunur. Bu texnologiyalar aşağıdakı istiqamətlərdə mühüm rol oynayır: “Sensorlar və peyk görüntüləri vasitəsilə toplanan böyük həcmli məlumatlar süni intellekt alqoritmləri ilə təhlil edilərək hava keyfiyyəti, su ehtiyatlarının vəziyyəti, torpaq eroziyası və s. kimi göstəricilər real vaxtda izləyə bilər. Sİ sistemləri əvvəlki məlumatlarla cari vəziyyəti müqayisə edərək meşə

Süni intellektin ekoloji mühitdə olması hansı faydaları verir?

yanğınları, qeyri-qanuni ağac kəsimi, sənaye tullantılarının artması kimi ekoloji anomaliyaları vaxtında aşkarlaya bilər.

Vəhşi təbiətdə yaşayan heyvanların səs yazılarının və şəkillərinin avtomatik tanınması, izlənməsi və məlumat bazalarının yaradılması süni intellekt sayəsində daha dəqiq və sistemli şəkildə həyata keçirilir. Tarixi və cari ekoloji məlumatlar əsasında Sİ

alqoritmləri gələcək iqlim ssenarilərini modeləşdirə bilər. Bu modelər təbii fəlakətlərin proqnozlaşdırılması və müvafiq qabaqalayıcı tədbirlərin planlaşdırılması üçün istifadə olunur”.

Mütəxəssis qeyd edir ki, süni sinir şəbəkələri peyk görüntülərinin təkmilləşdirilməsində və proqnozlarının təkmilləşdirilməsində və ekosistemlərin dəyişikliklərinin avtomatik

aşkarlanmasında geniş istifadə olunur: “Kompüter görməsi (Computer Vision): Dron və peyk vasitəsilə çekilmiş görüntülərdən istifadə edərək meşə örtüyünün azalması, göllərin səviyyəsinin dəyişməsi kimi dəyişikliklər vizual şəkildə izlənilir. Bulud texnologiyaları və IoT: Mühit sensorları vasitəsilə toplanan məlumatların bulud platformalarında saxlanması və Sİ sistemləri ilə işlənməsi məlumatların əlçatanlığını və emal sürətini artırır.

Süni intellektin təbii ekoloji monitoringin daha geniş, dəqiq və çevik həyata keçirilməsini təmin edir. Bu texnologiyalar sayəsində:

Ekoloji risklərə daha tez reaksiya verilir. İqlim dəyişiklikləri ilə bağlı daha dayanıqlı qərarlar qəbul olunur.

Təbii sərvətlərin daha səmərəli idarə olunması təmin edilir.

İnsan fəaliyyəti nəticəsində yaranan mənfi təsirlərin proqnozlaşdırılması və qarşısının alınması mümkün olur.

Süni intellekt texnologiyalarının ekoloji monitoring sahəsində tətbiqi müasir dövrün vacib tələblərindəndir. Bu sahədə innovativ yanaşmalar təkə ətraf mühitin mühafizəsini deyil, həm də dayanıqlı inkişaf məqsədlərinə nail olmağı təmin edə bilər. Gələcəkdə süni intellektin daha da inkişaf etməsi ilə ekoloji monitoringin daha səmərəli və inklüziv formaları mümkün olacaqdır”.

Keyransə Piriyeva

Ölkəmizdə dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlər inkişaf etməkdədir

Dünyada diskriminasiyanın, milli və dini qarşıdurmaların, ədavətin artmaqda və global problemə çevrilməkdə olması nəticəsində insanlar arasında fərqli etiqadlara, adət-ənənələrə dözümsüzlük kimi xoşagəlməz təzahürlərin ortaya çıxması fonunda, multikulturallığa xüsusi önəm verildiyi üçün Azərbaycanda bütün bunların əksinə olaraq, tolerantlıq yaşamaqda və inkişaf etməkdədir. Milli və dini müxtəliflik tarix boyu ölkəmizdə insanlar arasında fərq yaradan amil hesab edilməyib və indi də belədir.

Hər zaman olduğu kimi, bu gün də Azərbaycanda bütün dini inanclara, adət-ənənələrə hörmətlə yanaşılır, fərqli dini mənsubiyyətli

sus insanlara və milli etnik fərqliliyi olan xalqlara öz bayramlarını, hətta dini rituallarını belə keçirmək üçün şərait yaradılıb və bu baxımdan da

zaman müsbət amil kimi dəyərləndirilib. Məhz ölkəmizdə müşahidə olunan multikultural dəyərlərə hörmətin də əsasında bu məqamın dayanıqlığını nəzərdən qaçırmaz olma. Elə məhz nəzərdən qaçırılmadığına görə də dini tolerantlığın və millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsi istiqamətində Azərbaycanda mühüm, vacib addımlar atılır. Ölkəmizdə dini etiqad seçiminə hörmətlə yanaşılır. Eyni zamanda dini etiqad azadlığı beynəlxalq hüquq normaları ilə qorunur. Respublikamızda fəaliyyət göstərən hər bir dini icmaya sərbəst şəkildə, maneəsiz fəaliyyət göstərmək üçün şərait də yaradılıb. Müxtəlif dinlərin nümayəndələrinə

göstərir. Həmin mərkəz məhz Azərbaycan həqiqətlərinin, eləcə də multikultural dəyərlərinin dünyada təbliği istiqamətində əvəzsiz xidmətlər göstərir və müstəsna rol oynayır. Unutmaq lazım deyil ki, dini tolerantlıq ənənələrinin möhkəmləndirilməsində mədəniyyətlərarası dialoq və dinlərarası əməkdaşlığın rolu danılmazdır. Ölkəmizin ərazisində yerləşən dini abidələrin qorunması, bərpası və yenidən tikilərək istifadəyə verilməsi olduqca mühümdür və vacibdir. Məhz buna görə də Azərbaycan dövləti dünyada sülh və əmin-amanlığı qorumaq, multikulturalizmi daha da inkişaf etdirmək istiqamətində olduqca əhəmiyyətli işlər görməkdədir. Elə buna görə də ölkəmizdə dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlər inkişaf etməkdədir...

Dözümlülük, başqa millətlərin, xalqların, etnik qrupların nümayəndələrinin mədəniyyətinə, adət-ənənələrinə, müxtəlif dini mənsubiyyətli insanların inanclarına hörmətlə yanaşmaq, dinc yanaşı yaşamaq xalqımızın milli mentalitetinin əsas xüsusiyyətlərindəndir və xalqımızın bütün dövrlərdə insanlar arasında sülh və əmin-amanlıq şəraitinin yaradılmasına əvəzsiz tarixi töhfələr verdiyi bunu təsdiq edir. Azərbaycan xalqının, eləcə də dövlətimizin bu gün də sülhün, əmin-amanlığın tərəfdarı olması heç də təsadüfi deyil və məhz dinc yanaşı yaşamaq ənənələrindən irəli gəlir. Ermənistan tərəfinin təxribatlarına cavab olaraq, hərbi əməliyyatlara başlanıldıqdan və işğal altında olan torpaqlarımız işğaldan azad olunduqdan, müharibədə mükəmməl qələbə qazandıqdan sonra Azərbaycan yenə də sülh təşəbbüsü ilə çıxış edirsə, yenə də normal qonşuluq münasibətlərinin davam etdirilməsi, sülh şəraitində yaşamaq təklifini irəli sürürsə, bu elə məhz bizim dini və milli tolerantlıq ənənələrimizin qorunduğunu, hətta daha da inkişaf etdiyini, millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsinə böyük önəm verildiyini təsdiqləyir. Əgər Ermənistan tərəfinin ərazilərimizi 30 il işğal altında saxlaması, danışıqlardan boyun qaçırmaması, danışıqları uzatmağa çalışması, qeyri-konstruktiv mövqe sərgiləməsi və təxribatları, eləcə də Azərbaycanın öz gücü, öz qüdrəti, öz potensialı ilə bizə məxsus olan əraziləri işğaldan azad etməsi fonunda yenə də qonşu dövlətə sülh müqaviləsi bağlamaq təklifi ilə çıxış edirsə, deməli, ölkəmizdə dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlər bütün dünyaya nümunə olaraq qədər inkişaf edib.

İnam Hacıyev

Elcin Bayramli

Biz hara gedirik?

Son vaxtlar maddi dəyərlər mənəvi dəyərləri üstələməkdədir. İnsanlarda depressiya, stres artır. Hiyləgərlik üsulları xeyli rəngarəngləşib və təkmilləşib. Ümumi cəmiyyət maraqları şəxsi maraqlara qurban verilir. Əsas məqsəd çoxlu pul qazanmaq, vəzifə, şöhrət əldə etmək və özünü başqalarından üstün göstərmək üzərində fokuslanıb. Qanunu, qaydanı pozmaq üstünlük sayılır, başqalarından fərqlənmək (bu hətta pis şeylərdə olsa belə) azarı gənclər arasında geniş yayılır.

Hətta gərgin münasibətlər ətraf mühitdən ailə daxilinə keçib və məhz bu səbəbdən münasibətlərin, boşanmaların və ailədaxili qətlərin sayı artır. Böyük sözünü vecinə alan da yoxdur. Bir çox gənclər açıqca deyirlər ki, biz hər şeyi bilirik və doğru edirik, siz yaşlı nəsil heç nə bilmirsiniz və səhv edirsiniz. Lakin realıq bütün dövrlərdə və bütün ölkələrdə olduğu kimi tam əksini göstərir.

Əvvəllər milli-mənəvi dəyərlərimiz həyatımızın əsas sütunu idi. El arasında yazılmamış qanunlar adlandırılan ictimai davranış kodeksləri var idi və buna əməl olunurdu.

İnsanlar bir-biri ilə ədəb-ərkanla davranır, böyük-küçük, qadın-kişi yeri bilirdi. İctimai yerlərdə şit hərəkətlər, ucadan mahnı oxutmaq, dar keçidlərdə yolu kəsərək söhbətləşmək və ya zərərli şəkildə sülhə qarşı çıxmaq, ucadan danışmaq, hara gəldi zibil atmaq, avtobusda sürücü ilə söhbət etmək yaqin ki, heç kimin ağlına belə gəlmirdi.

21-ci əsrə keçid sanki başqa bir dünyanı gətirdi. Pul və vəzifə uğrunda amansızcasına mübarizə mənəvi dəyərləri tədricən arxa plana keçirdi. Təhsilə, elmə, mədəniyyətə marağı əyləncənin əvəz etməsi, ağsaqqal-qarasaqqal münasibətlərinin çərçivədən çıxması, TV-lərdən şou, serial və kriminal verilişlərlə kütləvi əxlaqsızlaşma, psixotron terror, davamlı reklam təcavüzü ilə zövqlərin, xüsusiyyətlərin, davranışların, dəbin hansısa şübhəli xarici mərkəzlərdən formalaşdırılması siyahı təəssüf ki, xeyli uzundur. Bu psixotron terror mənəvi zombiləşmənin əsasını qoymaqladır.

Bu tendensiya real həyatdan indi də virtual həyata keçib. Mediada təhqir, böhtan, şantaj yalan xəbər yayıb çoxlu izləyici əldə etmək və pul qazanmaq daha ayıb sayılmır. İnternet saytlarda biabırçılıq baş alıb gedir. Televiziya daha çox mənfi şeyləri təbliğ edir, maddi dəyərlərin mənəvi dəyərlərdən üstün olduğunu "göstərir" (burada əlbəttə dövlət və ictimai televiziya kanallarını istisna etmək lazımdır, onlar hələ də televiziyanın funksiyasını unutmayıblar).

Sosial şəbəkələrdə adamlar normal müzakirə aparmaq əvəzinə bir-birini "qırırlar". Heç kimin sözü heç kimə xoş gəlmir. Heç kim heç kimin "kitabını oxumur". Həqiqəti deyənə, nöqsanlarımızı üzə çıxaranı, düzəltməyə çalışanları, mənəvi dəyərləri müdafiə edənləri "geridə qalmış" adlandırırlar və az qalırlar linç edirlər.

Bəli, bu gün, bəzi global mərkəzlər tərəfindən cəmiyyətimizə yad dəyərlər oturdulur, hər şey tədricən dəyişdirilir. Bunun nəticəsində, indi müsbət şeylər mənfi sayılır, mənfi şeylər müsbət. Mənfilər çoxaldıqca müsbətlər azalır. Azlıq çoxluğa tabe olur.

İndiki qloballaşma dövründə milli-mənəvi dəyərlərimizi daha çox qorumaq lazımdır, çünki indiyədək heç vaxt olmadığı qədər güclü təzyiq və terror altındadır. Elmə-təhsilə daha çox fikir verib irəli getməliyik. Sağlam düşüncəli, savadlı uşaqlar yetişdirib tərbiyə etməli, xalqımızı, ölkəmizi dünyanın inkişaf etmiş ölkəsinə çevirəcək insanları qorumaq, küçə müğənnilərini və yarıçılpaq modelləri dinləmək əvəzinə alimləri, ziyalıları dinləməliyik. Yalnız bu yolla bir millət kimi yaşaya və inkişaf edə bilərik.

insanlara heç bir dözümsüzlük yoxdur və hətta ölkəmizdə yaşayan digər etnik qruplara məxsus olan tarixi, dini, eləcə də, mədəni abidələrə hörmətlə, qayğı və diqqətlə yanaşılır. Məhz bu baxımdan da ölkəmizdə dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlər daim inkişaf etməkdədir.

Etiraf edilməlidir ki, Azərbaycan xalqının təkidli tələbi ilə 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıdan Ulu Öndər Heydər Əliyevin dini və milli tolerantlığı özündə əks etdirən siyasi kursu ölkə rəhbərimiz, cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Hətta inkişaf etdirildiyinin də şahidiyik. Xüsusən də onun şahidiyik ki, əhalisinin böyük bir qisminin müsəlmanlar olması fonunda məhz Azərbaycanda İslam mədəniyyətinə məxsus olan abidələr, eləcə də maddi-mədəniyyət nümunələri ilə yanaşı, digər dinlərə məxsus abidələr də dövlətin diqqət və qayğısı ilə əhatə olunub və qorunmaqdadır. Bütün dinlərə mən-

cəsərtlə deyə bilərik ki, dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətləri inkişaf etməkdə olan Azərbaycan bütün dünya ölkələri üçün tolerantlıq nümunəsi sayılır.

Həyatın bütün sahələrində rəşadət və pragmatik islahatlar ölkəmizdə həyata keçirilir və Azərbaycan həm də sivilizasiyalararası münasibətlərin tənzimlənməsində belə mühüm rol oynayır. Bütün dünya ictimaiyyəti üçün sirsir deyil ki, ölkəmizdə multikultural cəmiyyət var. Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, belə bir cəmiyyətin formalaşdırılması heç də kənardan göründüyü qədər sadə, bəsit bir məsələ deyil. Belə bir cəmiyyətin, belə bir mühitin formalaşması üçün əsrlərlə vaxt tələb olunur. Ona görə də cəsərtlə deyə bilərik ki, məhz dini və milli tolerantlıq, eləcə də millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsi istiqamətində çox böyük, həm də məqsədyönlü işlər görülüb.

Dözümlülük, eləcə də başqalarına məxsus dəyərlərə hörmətlə yanaşılması hər

olan diqqət və qayğı Azərbaycan hökumətinin məhz din siyasətində prioritet sayılır. Təsədüfi deyil ki, ölkəmizdə məhz bu siyasət sayəsində dövlətimiz dini icmalara xüsusi həssaslıqla yanaşır, hər il dövlət büdcəsindən onlara yardımlar ayrılır, dini bayram və mərasimlər hətta dövlət səviyyəsində belə qeyd edilir.

Xatırlatmaq yerinə düşərdi ki, Azərbaycanda dövlət müstəqilliyindən əvvəl cəmi 18 məscid mövcud idi, amma indi məscidlərin sayı 2250-dən çoxdur. Eyni zamanda, hazırda ölkəmizdə 16 kilsə və 7 sinaqoq fəaliyyət göstərir. Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsində dövlət qeydiyyatından bu müddət ərzində keçən dini qurumların sayı minə yaxındır. Xüsusilə nəzərə çatdırmaq ki, Azərbaycanda dini dözümlülük ənənələrinin daha da möhkəmləndirilməsi, milli və dini azlıqlara dövlət qayğısının artırılması məqsədi ilə ölkəmizdə Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi yaradılıb və fəaliyyət

Mixail Belyayev: “Ermənistan yeni münaqişəyə başlasa, bu, onun üçün ölümcül olacaq”

Tanınmış rusiyalı politoloq Mixail Belyayev İrəvanın Bakı ilə sülh sazişinin bəndlərini özünəməxsus şəkildə şərh etmək cəhdlərini “Moskva-Baku” portalına şərh edib. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

-Mixail Kimoviç rəsmi İrəvanın bəyanatlarına əsaslanaraq, Ermənistan sülh müqaviləsinin mətni ilə bağlı Bakı ilə razılaşmış, amma sazişin bəndlərini, eləcə də saziş ətrafında olan məsələləri özünəməxsus şəkildə şərh etməyə çalışır. Hansı ki, prinsipcə, bunlar çoxları tərəfindən proqnozlaşdırılırdı. Bu, həm də Ermənistan və Azərbaycan sərhədində üçüncü qüvvələrin yerləşdirilməməsi, ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvi məsələsinə də aiddir. Bu barədə nə düşünürsünüz?

- İrəvanın mövqeyi, görünür, ondan qaynaqlanır ki, onun hər zaman hansısa sənədi imzalamağa vaxtı olacaq, amma vaxtı dartıb gətse, kim bilir, bəlkə bəxt lotoreyasına uduş düşəcək və ya hansısa qanadlı qu quşu içəri girib sehlir şəkildə Ermənistanın xeyrinə nə isə qərar verəcək. Bu tamamilə sadələşmiş bir fikirdir.

Əgər ləğvi Bakı ilə İrəvan arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasının şərtlərindən biri olan ATƏT-in Minsk Qrupunun taleyli ilə bağlı məsələyə toxunsaq, məntiqlidir ki, Qarabağ münaqişəsi həll olunarsa, Qarabağla bağlı məsələ həll olunarsa, o zaman struktur da ləğv edilməlidir. Təbii ki, İrəvanın Bakı ilə sülh müqaviləsinin imzalanmasının Minsk Qrupunun fəaliyyətini dayandıracağı anlamına gəlməsi ilə bağlı bütün bu bəyanatları tamamilə həqiqətə uyğun deyil. Azərbaycan və Ermənistanın birgə tələbi ilə Minsk qrupunun buraxılması bütöv bir bürokratik prosedurdur; təkəcə hamının götürülüb dağıdılması deyildi, əslində müəyyən ciddi diplomatik sənəd axını ilə rəsmiləşdirilir. Və əgər Ermənistan birgə müraciətlə bağlı nəşə təşkil edərsə, bu nə deməkdir və bunu necə qarşılamaq lazımdır? Necə ki, Ermənistan bizə nəşə demir, Qarabağla bağlı gələcəkdə nəyəse ümid edir, onsuz da işlək vəziyyətdə olmağa bu strukturun öz xeyrinə hansısa dəstəyə ümid edir. İrəvanın bu mövzuda aydın cavablar vermək istəməməsi, onun qərəzli olması, şəffaflığın olmaması Ermənistan-Azərbaycan sülh prosesində yalnız fəsadlara gətirib çıxarır.

İndi isə sülh müqaviləsinin iki ölkə sərhədində üçüncü tərəf qüvvələrinin yerləşdirilməməsi ilə bağlı bəndinə gələk. Ermənistan rəsmilərinin bəyanatları əsasında baş verənlər ondan ibarətdir ki, İrəvan və Bakı gələcək sülh müqaviləsinin bu bəndində razılığa gəliblər və indi Ermənistan hakimiyyəti elə göstərir ki, onların “hə” cavabını, müxtəlif cür, yeni onların istədiyi kimi şərh etmək olar. Baxmayaraq ki, bu normal yanaşma deyil. Tamamilə aydındır ki, üçüncü ölkə qüvvələrinin yerləşdirilməməsi məsələsində (həqiqətən, sülh sazişinin hər hansı digər bəndində olduğu kimi) heç bir şərh ola bilməz. Burada hər şey ağ-qaradır. Yeni ya bəli, ya da yox. Əgər qərara alınsa ki, üçüncü ölkədən nümayəndələr olmasın,

həndində üçüncü tərəf qüvvələrinin yerləşdirilməməsi ilə bağlı bəndinə gələk. Ermənistan rəsmilərinin bəyanatları əsasında baş verənlər ondan ibarətdir ki, İrəvan və Bakı gələcək sülh müqaviləsinin bu bəndində razılığa gəliblər və indi Ermənistan hakimiyyəti elə göstərir ki, onların “hə” cavabını, müxtəlif cür, yeni onların istədiyi kimi şərh etmək olar. Baxmayaraq ki, bu normal yanaşma deyil. Tamamilə aydındır ki, üçüncü ölkə qüvvələrinin yerləşdirilməməsi məsələsində (həqiqətən, sülh sazişinin hər hansı digər bəndində olduğu kimi) heç bir şərh ola bilməz. Burada hər şey ağ-qaradır. Yeni ya bəli, ya da yox. Əgər qərara alınsa ki, üçüncü ölkədən nümayəndələr olmasın,

o zaman üçüncü ölkədən nümayəndələr olmamalıdır. Hər kəs çox yaxşı bilir ki, Avropa İttifaqının qondarma mülki monitorinq missiyasının Ermənistan-Azərbaycan sərhədində olması Azərbaycanın razılığı olmadan uzadılıb. Həm Bakı, həm də Moskva bu missiyanı mülki yox, bəzi hərbi komponentlərlə kəşfiyyat məlumatlarının toplanması üzrə casus missiyası kimi qiymətləndirir. Özünə mülki şəxs kimi don geyindirmək oyununu anlamaq üçün çətin deyil.

Sülh müqaviləsi çox ciddi sənəddir və son nəticədə hüquqi cəhətdən rəsmiləşdirilməlidir. Orada heç bir qeyri-müəyyənlik və boşluq olmamalıdır. Üstəlik, tərəflərdən birinin ona qarşı belə qeyri-ciddi münasibəti var.

Göründüyü kimi, Ermənistan sənədin faktiki imzalanmasını pozmaq üçün səbəblər axtarır. Bəs bu parçalanma, bu eskalasiya bir dövlət kimi Ermənistana nə fayda verə bilər? Heç nə. İrəvan yeni regional

münaqişənin nəyə gətirib çıxara biləcəyini anlamır? Ermənistanda onun harada yerləşdiyini görmək üçün daha tez-tez xəritəyə baxmağa dəyər. Coğrafiya özü ona daha ağlabatan, daha balanslı davranış terzi diktə edir. Həmişə baxmalısın ki, harda millətin üçün, xalqın üçün qazanacaqsan, harada uduzacaqsan. Əgər Ermənistan yeni münaqişəyə başlasa, bu, uzun sürməyəcək və onun üçün amansız, ölümcül olacaq.

Paşinyanın ölkəsi üçün yeni səhifə açmaq imkanı var, Ermənistanın Azərbaycan Respublikasına qarşı ərazi iddialarını aradan qaldırmaq üçün Azərbaycanın tamamilə ədalətli tələblərini yerinə yetirmək kifayətdir. Bu həm Ermənistan Konstitusiyasına, həm də ATƏT-in Minsk qrupuna aiddir. İrəvan sözün əsl mənasında Azərbaycanla real sülhdən bir toxunuş uzaqdır, lakin sülh müqaviləsinin bütün mətnini yenidən razılaşdırmağa baxmayaraq, artıq təxribatlara əl atır. Və təkəcə diplomatik deyil, həm də hərbi. Artıq hərbi təxribatlar qətiyyə qəbul

batdır. Bu isə Azərbaycana cavab hərbi əməliyyatı üçün çağırıdır.

Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, Ermənistan növbəti dəfə özünü quldur kimi aparır. Əminəm ki, Azərbaycandan hərbi təxribatlara cavab olsaydı, İrəvan da, Qərb də dərhal günahı Azərbaycanın üzərinə atıb öz günahsızlığını bəyan edərdi, Bakının işğalçı siyasət apardığını, Ermənistan hakimiyyətinin isə sülhsevər təşəbbüslər irəli sürdüyünü bildirərdi.

-Və bu, artıq baş verir, yalnız diplomatik yolla...

-Bu, tamamilə ağlabatan deyil, yalnız özünü qorumaq hissindən irəli gəlirsə. Bu hissdən yanaşaraq heç olmasa nəşə etmək lazımdır. Amma görünür, bununla Ermənistanda işlər yaxşı getmir. Sonda bir qədər sağlam düşüncə nümayiş etdirməlidirlər.

Ümumiləşdirsək, İrəvan ikili oyun oynayır: həm sülh, həm də sülh üçün deyil. Amma Qərbdən birinin gəlib Cənubi Qafqazda nəyisə Ermənistanın xeyrinə dəyişəcəyi ümidi ilə oynamaq sadələşmədir. Avropanın səsi indi çox, çox qeyri-müəyyən səslənir; Avropanın gücü həm siyasi, həm də iqtisadi baxımdan əhəmiyyətli dərəcədə sarsıldı.

Amma Avropa Ermənistana dəstəyini artırırsa belə, birincisi, bu dəstək artıq xeyli dərəcədə sönüb. İndi Avropanın tamam başqa səsi var, zəif və boğuş, artıq az adamın diqqət yetirdiyi bir səs. Ukraynada hər şey aydındır, bəs Ermənistan coğrafi cəhətdən harada yerləşir? Heç kim Ermənistana qoşun yeritməyəcək.

Ermənistan Rusiya ilə də ikili oyun oynayır. Biz görürük ki, İrəvan sanki Rusiya ilə əlaqələri bərpa edir. Məsələ ondadır ki, ABŞ Tramp dövründə Ermənistanı dəstəkləməkdən imtina edib.

Tramp üçün hazırda əsas prioritet ABŞ-ın xarici borcunu azaltmaqdır.

Qərbə doğru irəliləyən İrəvan indi ancaq Avropaya arxalana bilər. Avropa da, dediyim kimi, Ermənistana o qədər də yaxın deyil. Bu baxımdan çaresizlikdən İrəvan yenidən Rusiyaya üz tutmağa məcburdur. Amma bu, real yaxınlaşma və ya Paşinyanın Rusiya ilə birlikdə olması lazım olduğunu başa düşməsi

demək deyil. Bu, İrəvan üçün zəruri tədbirdir. Hər an Qərb səslənsə, Paşinyan dərhal melodiyasını dəyişəcək, daha doğrusu, kəskin qərbyönlü kursuna qayıdacaq.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Son dövrlərdə ölkəmizin pərakəndə ticarət sektorunda yeni tendensiyalar formalaşmışdır. Əvvəllər bütün ticarət dövrüyyəsi bazarlarda və ixtisaslaşmış (həmçinin, qarışıq mallar) mağazalarda gedirdisə, son 20-25 ildə mağaza şəbəkələrinin formalaşması baş verib və bu şəbəkələr ticarət sektorunun əhəmiyyətli bir hissəsinə sahib olub. Ölkəmizdə hazırda 12 market şəbəkəsi fəaliyyət göstərir və onların minlərlə mağazası respublikanın bütün şəhər və qəsəbələrində, bir çox kəndlərində fəaliyyət göstərir. Xüsusən də, supermarketlər alıcıların daha çox üz tutduğu mağazalara çevrilib. Çünki, burada demək olar ki, bütün istehlak mallarını almaq mümkündür, həm də sərfəli qiymətə. Bu isə həm vaxta, həm pula, həm enerjiyə qənaət etməyə imkan verir.

Hazırda adi mağazalarla şəbəkə marketləri arasında rəqabət gedir. Burada demək olar ki, bütün üstünlük şəbəkə marketlərinin tərəfindədir, bu səbəbdən də onlar mövcud müştəri kontingentinin çox böyük əksəriyyətini cəlb edə biliblər. Bəs buna nələrin sayəsində nail ola biliblər, adi mağazalarla və dükənlərlə, şəbəkə marketləri arasında hansı fərqlər var? Müqayisəli araşdırmada nəzərdən keçirək.

Məhsul bolluğu, çeşidlilik, fərqli istehlak məhsullarının bir yerdə satılması

Şəbəkə marketlərində həm çox fərqli məhsulların bir məkanda satışı təşkil olunur, həm də eyni məhsul üzrə çox sayda istehsalçının təklifləri var ki, alıcının həm qiymət, həm keyfiyyət, həm həcm baxımından geniş seçim imkanı yaranır. Lakin adi mağazalarda bu imkanlar son dərəcə zəifdir.

Qiymət siyasəti (ucuzlaşdırma və hədiyyə kampaniyaları, bonuslar və s.)

Şəbəkə marketləri mütəmadi olaraq müxtəlif məhsullarda endirim və hədiyyə kampaniyaları təşkil edir ki, bu da alıcılara çox sərfəli olur. Üstəlik, alıcı eyni məhsuldan çox alanda və ya müəyyənləşdirilmiş məbləğdə alış edəndə güzəştlər və ya hədiyyələr əldə edir. Bundan başqa, şəbəkə marketləri bonus kartlarına sahibdir ki, bu kartları əldə edən müştərilər etdikləri alış-verişdən əlavə bonuslar qazanırlar. Adətən bu 2-3 faiz olur, bəzi hallarda isə 5-7 faiz. Adi mağazalarda və bazarlarda belə imkanlar yoxdur.

Satıcının məsuliyyəti və keyfiyyətə nəzarət imkanları

Şəbəkə marketlərində məhsullar ciddi istehsalçılardan və ya topdansaş məkəzlərindən alınır, hamısının keyfiyyət sertifikatı olur. Onların keyfiyyətinə və saxlanma şəraitinə məsuliyyət daha böyükdür. Bu səbəbdən belə marketlərin təchizatçıları məhsullarda problem olmamasına çalışırlar. Çünki, şəbəkə marketləri alıcıların və jurnalistlərin daimi nəzarətindədir, onlarda adi bir nöqsan aşkarlanması faktı dərhal ictimailəşdirilir və bu şirkətin imicinə ciddi zərbə vurur, onun hətta məhkəmədə cavab verməyə məcbur olması, cərimələnməsi, kompensasiya ödəməsinə qədər gətirib çıxarır. Buna görə də, böyük şəbəkələr mümkün qədər heç bir nöqsana yol verməməyə çalışırlar.

Təəssüf ki, bunların heç biri adi dükən və mağazalarda, bazarlarda yoxdur.

Vergi ödəyicisi məsuliyyəti və alıcılara ƏDV faizinin geri qaytarılması

Şəbəkə marketlərində bütün ticarət rəsmləşdirilir, çek vurulur və dövlətə ödənilən vergilər tam dəqiq və düzgün olur. Üstəlik, alıcılara çek verildiyindən onlar "ƏDV geri al" sistemi vasitəsilə xərclədikləri məbləğin müəyyən olunmuş hissəsini (təxminən 2,7

Pərakəndə ticarət sektorunda rəqabət: Şəbəkə marketləri və adi mağazaların fərqi

Müştərilər hansına və hansı səbəblərdən üstünlük verir, faydalılıq, keyfiyyət, sərfəlilik, istehlakçı hüququ harada necə təmin olunur?

faizini) geri ala bilirlər. Lakin bazarlarda və adi dükən-mağazaların çoxunda çek verilmir, nəticədə həm vergidən yayınma baş verir, həm də alıcılar ƏDV faizlərini geri ala bilmirlər.

Qiymətlərin şəffaflığı və dəyişkənliyi

Şəbəkə marketlərində bütün məhsulların qiyməti yazılır, endirim və hədiyyə edilən məhsullar haqda isə əlavə qeydlər olur. Nəticədə müştəri ölçüb-biçir, hansı məhsuldan nə qədər alacağını, nə vaxt alacağını idarə edir və puluna qənaət etmiş olur. Bazarlarda və adi dükən-mağazaların çoxunda isə qiymətlər yazılmır, endirimlər və hədiyyələr olmur. Nəticədə alıcılar ya bir-bir bütün malların qiymətini satıcıdan soruşmalı və sonra müqayisə aparmalı (bu da çox vaxt və əziyyət deməkdir), ya da məhsulları götürüb kassirə satıcıya hesablanmasını deməlidir (burada artıq satıcı istədiyi qiymətlə hesablayır).

Fors-major hallarında mağazaların davranışı

Şəbəkə marketlərində hər hansı bir problem baş verdikdə, 14 gün ərzində çek əsasında şikayət qəbul edilir, məhsul nəzərdə keçirilir- alıcıdan artıq pul çıxılıbsa, ya da ona vaxtı keçmiş məhsul satılıbsa, mağaza üzr istəyib zərəri ödəyir.

Təəssüf ki, bazarlarda və adi dükən-mağazaların çoxunda belə imkan yoxdur. Çox vaxt alıcı həmin məhsulu oradan aldığı belə sübut edə bilmir, satıcı heç cür boynuna almır. Çünki çoxunda çek verilmir.

Sosial məsuliyyət və ictimai kampaniyalar

Şəbəkə marketlərinin aid olduğu şirkətin sosial məsuliyyət siyasəti var. Mütəmadi olaraq, həssas kateqoriyalara yardımlar edilir, sosial layihələrdə iştirak edilir, bayramlarda aztəminatlı ailələrə, tənha qocalara, şəhid ailələrinə, əlillərə, xəstələrə pay göndərilir. Həmçinin, müəyyən vaxtdan bir lotoreya kampaniyası təşkil olunur ki, burada da onlarla, yüzlərlə alıcı qalib olub bahalı hədiyyələr qazanır.

Digər satıcılarda isə sosial məsuliyyət yoxdur, onların çox kiçik bir qismi bu işi könüllü görürlər, o da minimum səviyyədə.

Kadr siyasəti və əmək hüquqlarının təminatı

Şəbəkə marketləri mümkün qədər lazımi tələblərə cavab verən işçiləri cəlb etməyə üstünlük verir, onlara təlimlər keçərək peşəkarlaşdırır. Bundan başqa, onların rəsmi əməkhaqqı, sosial sığortası və digər ödənişləri şirkət tərəfindən həll olunur. Məzuniyyət

hüququ, mükafatlar, 8 saatlıq iş rejimi və s. üstünlüklər var. Maaş yüksək olmasa da, hər halda adi dükənlərdə işləyən satıcıların maaşından üstündür.

Adi dükən-mağazaların çoxunda isə kimi gəldi (ticarət sahəsindən heç bir anlayışı, heç bir satış və müştəri ilə davranış bacarığı olmayan şəxslər) işə götürürlər. İşçilər çox vaxt qeyri-rəsmi işlədilir. Onların vergi və sosial sığortaları ödənilmir (pensiya hüququ pozulur), əməkhaqqı aşağı olur, gündəlik iş saati 12-15 saat təşkil edir, heç bir məzuniyyət hüququndan, əlavə mükafatdan söhbət gedə bilməz, istirahət günləri yoxdur (1 satıcı var, dükən və ya mağaza isə hər gün işləməlidir).

Onlayn satış, çatdırılma, məhsulları və qiymətləri nəzərdən keçirmək imkanı

Şəbəkə marketlərinin öz saytı və tətbiqi olur. Müştərilər istənilən vaxt ora daxil olub, məhsulları, kampaniyaları, qiymətləri nəzərdən keçirə bilər. Beləliklə, heç yere getmədən müxtəlif mağazalar arasında seçim etmə imkanı olur. Fiziki və ya digər məhdudiyyəti olan şəxslər onlayn sifariş edib məhsulların evinə və ya iş yerinə gətirilməsini təmin edə bilər. Adi dükən-mağazalarda, bazarlarda isə belə imkanlar yoxdur.

Məhsulların saxlanma şəraiti, yoxlanılması və digər satış normaları

Şəbəkə marketlərinin binası, eksteryeri, içindəki qurğular (soyuducular, havalandırıcı sistemlər, stendlər və s.) təlimata və normalara uyğun qurulur. Çünki hər kateqoriya məhsulun öz saxlanma temperaturu var, ona görə də, rəflər və soyuducularda məhsulun xarakterinə görə uyğun temperatur rejimi təşkil olunur. Belə olmasa, məhsullar üzərində yazılmış yararlılıq müddətindən daha tez sıradan çıxmış olar ki, burada da alıcıların sağlamlığına zərər dəyə bilər. Bundan başqa, fərqli təyinatlı məhsullar arasındakı məsafə, şəbəkələrin düzülüşü standartlara uyğun qurulur. Məsələn, sabun-paraşok və sair kimyəvi maddələr şöbəsi germetik qapalı qablaşdırılma olmayan ərzaq məhsulları şöbəsinə yaxın olmur, arada digər şöbələr təşkil olunur (salfet, məktəb ləvazimatı və s. kimi məhsullar) yerləşdirilir. Bu halda kimyəvi maddələrin iyi və ondan qopan hissəciklər ərzaq məhsullarının üzərinə çökür.

Adi dükən-mağazalarda isə bütün bu məhsulları sıx şəkildə bir-birinə yaxın olur, ona görə bu mağazalardan spesifik iy gəlir. Üstəlik, oradan alınan açıq ərzaq məhsulu artıq çirklənmiş sayılır. Bundan başqa, kiçik dükən və mağazalarda məhsulların saxlan-

ma şəraiti, temperatur fərqlərinə əhəmiyyət verilmir. Hətta bəzilərində elektrik qənaət etmək üçün gecələr soyuducular söndürülür. Bu isə ərzaq məhsullarının artıq ciddi dərəcədə təhlükəli olması deməkdir.

Göründüyü kimi, bütün parametrlərdə şəbəkə marketləri üstündür və belə üstünlüklər nəticəsində müştəri kontinentinin böyük hissəsinin cəlb olunması məntiqli və ədalətli görünür. Bununla belə ədalət naminə deməliyə ki, şəbəkə marketlərində də hərdən müəyyən nöqsanlara rast gəlinir. Məhəllə dükənlərinin də cəlbədiçi xüsusiyyəti var. Onları da nəzərdən keçirək.

Şəbəkə marketlərinin problemləri və adi mağazalara uduzduğu məqamlar Rəf-kassa qiyməti fərqi nədən yaranır?

Rəf qiymətləri ilə kassa qiyməti arasında bəzən fərqliliklər olur. Bunun əsas səbəbi müştərilərin rəflərdən məhsul götürüb qoyarkən bəzən cüzi sürüşmənin baş verməsidir ki, o məhsul yandakı məhsulun qiymətinin üstünə düşür və alıcılar da çox vaxt yarılda yazılan ada, növə, çəkiyə və s. məlumata fikir vermədən götürürlər, nəticədə kassada fərqli qiymət çıxır. Daha bir səbəb isə, ondan ibarətdir ki, bəzən işçilərin səhlənkarlığı nəticəsində qiyməti endirilmiş məhsulların heç də hamısı üçün rəflərdə düzəliş edilmir ki, bu da narazılıq yaradır. Aydındır ki, market şəbəkəsi bunu qəsdən edə bilməz, çünki bir neçə manat qazanc üçün imicini korlamaz, bu imici qazanmaq üçün böyük əziyyət, böyük xərc, böyük vaxt sərf edilib. Lakin bəzən işçi sayının az olması və ya mövcud işçilərin diqqətsizliyi belə halların da baş verməsinə səbəb olur.

Nisyə satış imkanı məhəllə dükənlərinin əsas üstünlüyüdür

Adi dükən və mağazaların əsas üstünlüyü nisyə mal satmalarıdır ki, şəbəkə marketlərində bu yoxdur. Nəticədə imkansız əhali qrupu daha çox məhəllə dükənlərindən bazarlıq edir və pulu olanda da borcunu ödəyir. Bu halda isə məhsulun keyfiyyəti, istifadə müddəti, qiyməti arxa plana keçir və son nəticədə müştəri uduzdu.

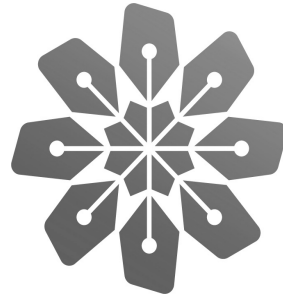
Mağazanın yaxınlığı və sürətli satış imkanı

Kiçik məhəllə və yolkənəri mağazalar bütün evlərin, iş yerlərinin yaxınlığında var, lakin şəbəkə mağazaları o sıxlıqda deyil. Bu səbəbdən bir-iki məhsul almaq istəyən şəxs 300-500 metr məsafədə olan iri mağazaya getməkdənsə, yaxındakı kiçik mağazaya üz tutur.

Şəbəkə marketlərində bir məhsulu almaq üçün bir neçə dəqiqə axtarış tapmalı, sonra kassada növbəyə durub ödəniş etməli. Bu təxminən 5-10 dəqiqə vaxt aparır. Lakin müştəri kiçik dükənə girən kimi, məsələn 1 çörək götürüb dərhal 50 qəpiyi satıcıya verib uzaqlaşır və buna 1 dəqiqə vaxt sərf olunur. Göründüyü kimi, şəbəkə marketlərinin də müəyyən çatışmazlıqları var və ya adi dükənlərin də müəyyən üstünlüyü var. Lakin müqayisə apardıqda aydın olur ki, 20 parametr üzrə götürsək azı 18-də şəbəkə marketləri üstündür. Həm də bunlar daha vacib məqamlarda olan üstünlüklərdir.

Lalə Mehralı

Yazı Veysəloğlu Şirkətlər Qrupunun, Azərbaycan Mətbuat Şurasının və Ticarət Şəbəkələrinin İnkişafı İctimai Birliyinin "Orta və kiçik biznesin inkişafında pərakəndə sektorun rolu" mövzusunda birgə müsabiqəsinə təqdim olunur.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Parkinson: 60 yaşdan sonra...

Parkinson xəstəliyi beyin xəstəliyidir, daha dəqiq ifadə etsək, parkinson xəstəliyi əllərdə titrəmə ilə başlayan, tarazlığın itirilməsinə, həmçinin əzələ sərtliyinə səbəb olan və dopamin səviyyəsinin aşağı düşməsinə səbəb olan beyin sinir hüceyrələrinin zədələnməsi nəticəsində yaranan, yavaş-yavaş irəliləyən nevroloji xəstəlikdir.

Parkinson xəstəliyi daha çox 60 yaşdan yuxarı insanlarda müşahidə olunur, bu xəstəlik "degenerativ beyin xəstəlikləri" adlanan xəstəlik qrupuna daxildir. Beyin hüceyrələri arasında əlaqəni təmin edən maddələrdən biri də dopamindir. Dopaminlə işləyən beyinin hərəkəti təmin edən bölgəsi, hərəkətlərimizin məqsəduyğun şəkildə həyata keçirilməsini təmin edən, tənzimlənməsini təmin edən bölgədir. Parkinson xəstəliyi dopamin hüceyrələrinin 60-80 faizinin itirilməsi nəticəsində baş verir.

Parkinson xəstəliyinin ilk əlamətləri hərəkətin ləngiməsi, hərəkətsiz halda olanda titrəmə, əzələlərdə sərtlik, dayanmanı və tarazlığı qoruyan reflekslərin getdikcə pisləşməsidir. Parkinson xəstələrində kiçik addımlar, qeyri-sabit yerləş, bədənə önə əyilməsi, oynaqalarda ağrılar, depressiya, yuxu pozğunluğu kimi əlamətlər də

mək, donqarlaşma və irəliyə meyilli duruş da ola bilər. Bunlardan əlavə qəbizlik, aşağı qan təzyiqi, depressiya, narahat ayaq sindromu və qoxu hissini itirmə kimi əlamətlər də bu xəstəliyin xəbərçisi-dir.

Parkinson xəstəliyinin simptomları mərhələlərinə görə bölünür. 1-ci mərhələdə simptomlar yüngül və birtərəfli olur. İnsanın

yavaş və ya daha az sabit olur. Zamanla yıxılmalar baş verə bilər. Bundan əlavə, funksional pozğunluqlar baş verir. 4-cü mərhələdə bütün simptomlar ciddi şəkildə görünür. Xəstə çətinliklə yeriməyə başlayır, hərəkətlərin ləngliyi davam edir. Bu mərhələdə insanın

yoxsa başqa xəstəliklərdən qaynaqlandığını yeni müayinə üsulu "Dat-Scan" sayəsində daha asan təyin etmək olur. Bu metod Parkinson xəstəliyinin gedişatı, yeni yavaş və ya sürətlə irəliləməsi ilə bağlı proqnozlar verə bilər.

Parkinson xəstəliyinin əsas müalicə üsulu dərmanlardır. Dərman müalicəsinə effektiv cavab verməyən xəstələrə cərrahi müalicə tətbiq oluna bilər. Dərman müalicəsi beyində azalmış dopamini artırmaq məqsədi daşıyır. Parkinson dərmanlarının uzunmüddətli və ya yüksək dozada istifadəsi xəstələrdə əks təsir də göstərə bilər. Əgər xəstənin yaşı 65-dən aşağıdırsa və unutkanlıq yoxdursa, müalicədə dopaminin təsirlərini təqlid edən dopamin aqonistləri də istifadə edilə bilər. Lakin dərman qəbulundan sonra titrəmə, unutkanlıq, depressiya və yuxu pozğunluqları müşahidə edilərsə, başqa müalicə üsullarından istifadə edilir.

Statistik məlumatlar göstərir ki, parkinson xəstələrinin üçdə biri uzun illərdir dərman terapiyasına yaxşı cavab verir və həyatlarında əhəmiyyətli məhdudiyyətlər olmadan yaşaya bilər. Dərman müalicəsindən fayda görməyən xəstələrdə cərrahiyyə istifadə edilə bilər. Xüsusilə son 15-20 il ərzində dərman terapiyasına cavab verməyən xəstələrdə cərrahi üsullar tövsiyə olunur. Məqsəd sinədə, dərinin altına yerləşdirilmiş bir neçə santimetr uzunluğunda olan generator

vasitəsilə beyində azalan dopamini artırmaqdır. Təcrübənin tibbi adı "dərin beyin stimullaşdırılması"dır.

Parkinson xəstəliyinin əlamətləri bəzi hallarda 40, əsasən isə 60-70 yaş arasında başlayır və daha gənc yaşlarda çox nadir hallarda müşahidə olunur. Gənc yaşda rastlananda isə bunun yeganə səbəbi genetik olmasıdır. Ailəsində parkinson xəstəliyi olan insanların ümumi əhali ilə müqayisədə bu xəstəliyə tutulma riski daha yüksəkdir. Kişilərdə riskin qadınlara nisbətən daha çox olduğu məlumdur.

Beynimizdə dopaminin azalması bir çox simptomla özünü büruzə verir. Ürək ritminin pozulması, ürək döyüntüsü, mədəbağırsağ problemləri, depressiya, həddindən artıq yuxu və diqqətsizlik də bu əlamətlər arasındadır. Xəstələr daha çox titrəmə ilə bağlı narahatlıq yaşayırlar. Eləcə də əllərdə titrəmə hiss edən hər kəs parkinson olduğunu düşünür. Lakin unutmək lazım deyil ki, hər əl titrəməsi parkinson xəstəliyinin əlaməti deyil. Parkinson xəstəliyinə xas titrəmə adətən baş və şəhadət barmaqlarının bir-birinə sürünərək titrəməsi kimi olur. Buna el arasında "pul sayma işarəsi" də deyirlər. İlk mərhələ parkinsonda unutkanlıq olmur, mərhələlər irəlilədikcə yaddaş da kəşalir. Unutmək lazım deyil ki, parkinson xəstəliyi mütləq bir xəstəlikdir, sabit dayanmır və hər mərhələnin özünə xas əlamətləri olur.

Bu xəstəlikdən əziyyət çəkən insanlar tərəvəz və meyvələrlə zəngin qidalar yeməli, yalnız zeytun yağı istehlak etməlidir. Bu xəstəlikdə pendir, süd və qatıq istehlakı vacibdir. E vitamini parkinsonun inkişafını ləngidir. Antioksidantlarla zəngin bir pəhriz bütün hallarda faydalıdır. Bundan əlavə, B12 vitamini beyin funksiyaları üçün vacibdir, həmçinin B6 vitamini də parkinson üçün vacib vitamindir.

Lalə Mehralı

müşahidə edilir. Zamanla qolların titrəməsi, addımların qısalması, yeriməkdə çətinlik, düymə bağlamaqda və açmaqda çətinlik, yataqda çevrilə bilməmək, oturanda qalxmağa çətinlik çəkmək, ifadəsiz sima, danışığın sakit səs tonuna keçməsi, əl yazısını itir-

özü yüngül titrəmələr, mimika dəyişiklikləri, yerləş pozğunluqları hiss etməyə belə, ətrafdakılar tərəfindən fərq edilə bilər. 2-ci mərhələdə gəzinti və dayanma hərəkətlərində aydın görünən bir fərq olur. 3-cü mərhələdə insanın bədənini nəzərəcərpacaq dərəcədə

başqalarından dəstək alması vacibdir. Digər mərhələlərlə müqayisədə titrəmələrdə azalma ola bilər, amam bu xəstəliyin irəliləməsi demək deyil. 5-ci mərhələdə artıq əlil arabasından asılılıq yaranır, insanın xüsusi qayğıya ehtiyacı olur.

Parkinson xəstəliyinin diaqnozu xəstənin klinik tarixi və nevroloji müayinəsi əsasında qoyulur. Qanın biokimyəvi analizi və MRT də diaqnostik dəyərlərə malikdir. Hal-hazırda tibb elmi Parkinson xəstəliyini "Dat-Scan" üsulu ilə erkən mərhələdə belə müəyyən edə bilər. Son illərdə inkişaf etdirilən bu texnika erkən diaqnozu xeyli asanlaşdırıb. "Dat-Scan" dopamini radioaktiv maddə ilə etiketləyərək beyində aktiv qalan dopamin hüceyrələrini göstərən görüntüləmə üsuludur. Parkinson xəstəliyinin normal qocalma nəticəsində yaranan ləng hərəkətdən,

Səudiyyə Ərəbistanı zəvvarlara xəbərdarlıq edib!

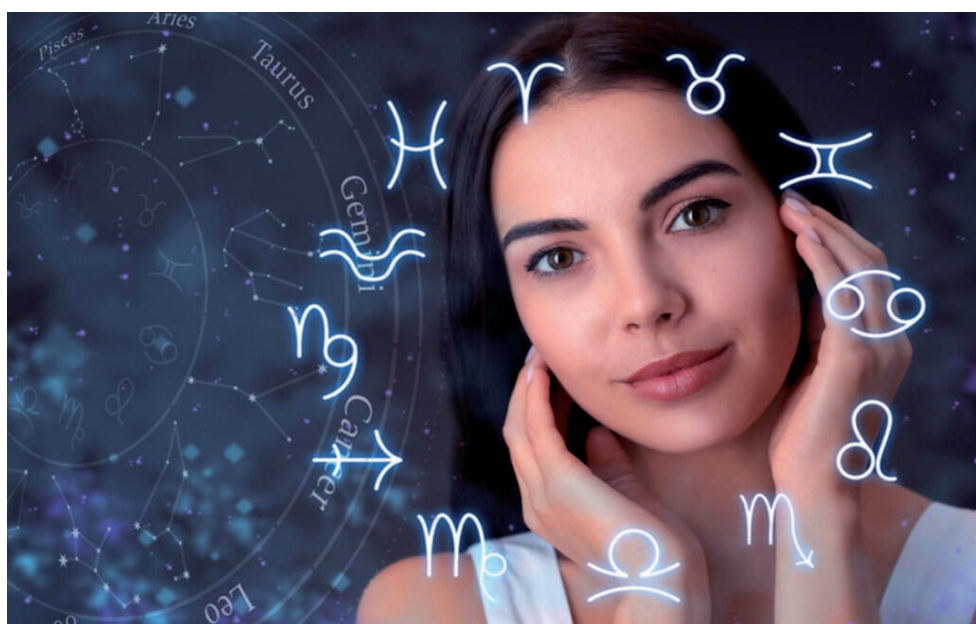
Səudiyyə Ərəbistanının Həcc və Ümrə Nazirliyi bəyanat yayıb. Nazirliyin bəyanatında qeyd edilir ki, Həcc ziyarətinə getmək istəyənlərə yalnız səlahiyyətli həcc vizaları verən müvafiq Səudiyyə platformaları vasitəsilə rezervasiya edildikdə icazə veriləcək.

Nazirlik Həcc ziyarətində iştirak etmək istəyənlərə qeyri-rəsmi kanallardan istifadə edərək sifariş vermələri barədə xəbərdarlıq edib. Bildirilib ki, qeyri-rəsmi kanallar-

da yayılan hər hansı məlumat və ya təkliflər şübhəli və ya müvafiq qurumları təmsil etmir.

Nazirlik əlavə edib ki, yalan reklamlara və ya saxta Həcc ziyarəti təkliflərinə aldanmaq üçün ictimaiyyət verilən məlumatı yoxlamalıdır. Səudiyyə Ərəbistanının müvafiq qurumları tərəfindən verilən rəsmi Həcc vizası 80 ölkədəki Həcc işləri idarələri ilə razılaşdırılaraq və ya "Nusuk Həcc" platforması vasitəsilə təşkil edilə bilər. Eyni zamanda, 126-dan çox ölkədən olan zəvvarlar üçün nəzərdə tutulmuş platforma vasitəsilə birbaşa bron etmək imkanı yaradılıb.

Ən fağır BÜRCCLƏR

Astrologiyaya görə, 4 bürc sakitliyi ilə ətrafdakı insanlara təsir edir. Bu bürclərin ümumi xüsusiyyətləri səbirli, anlayışlı, ahəngdar və dinc olmaqdır.

Buğa

Torpaq qrupuna aid olan Buğa bürcləri sakit və dinc bir təbiətə malikdirlər. Sakitliyi və səbrli rəftarları ilə ətrafdakı insanlara güvən verirlər.

Tərəzi

Hava qrupuna aid Tərəzi bürcü olan

insanlar harmonik və balanslı təbiətə malikdir. Sakitliyi və ədalətli rəftarları ilə ətrafdakı insanlarla yaxşı münasibət qururlar.

Balıqlar

Su qrupuna aid olan Balıqlar emosional və həssas xarakterə malikdir. Sakitliyi və mərhəmətli rəftarları ilə ətrafdakı insanlara dinclik bəxş edirlər.

Oğlaq

Oğlaqlar nizam-intizamı və məsuliyyətli xarakterə sahibdirlər. Sakitliyi və səbirli rəftarları ilə insanlarda özlərinə qarşı güvən yaradırlar. /Publika.az

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

"Barselona"dan almanlara futbol DƏRSİ!

**Futbol üzrə UEFA
Çempionlar Liqasında 1/4
finalın ilk oyunları yekunla-
şıb. İkinci oyun günündə
"Barselona" Dortmund
"Borussiya"sını qəbul edib.**

Görüş Kataloniya təmsilçisinin böyükhe-
sablı qələbəsi ilə başa çatıb - 4:0.

Digər oyunda isə PSJ Parisdə "Aston

Villa" ilə qarşılaşıb. Bu oyunda da meydan
sahibləri qalib gəlib - 3:1. Bu komandalar
arasında cavab oyunu 15 və 16 apreldə
keçiriləcək. Qeyd edək ki, 1/4 finalın ilk
oyunları çərçivəsində ötən gecə 2 matç
keçirilib. "Real" "Arsenal"a, "Bavariya"
"İnter"ə uduzub.

Valehin qızı

Sən böyük çinartək bir ağac idin,
Qəddin də əyildi, mən də əyildim.
Başıma qoyduğum qızıl tac idin,
Torpağın altında sərvətsən indi.

Dik durub Valehin qızıyam dedim,
O mənim arxamda dayağım olub.
Rəhmətliyin qızı elədin mənə,
Qəhərdən dayanmır gözlərim dolub.

Ən gözəl qız idik sənin gözündə,
Bəs indi kim bizi əzizləyəcək.
Ən gözəl atasan sənə gözündə,
Getdiyin yolları çox izləyəcəm.

Anam da, bacım da ağlayan zaman,
Təsəlli etməyə sözüm tapılmır.
Əzrayıl gec gələr, elədik güman,
Sənə əvəzinə insan tapılmır.

Humay Valeh qızı

Baş redaktor: Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 2700